

ÅRSPLAN

2023 - 2024

RAMNES PRIVATE BARNEHAGE

INNHold

3	INFORMASJON	33	MIDDELALDERUKENE
4	BARNEHAGENS VERDISYN	35	FYSISK MILJØ
5	DATOLISTE	36	VURDERING OG DOKUMENTASJON
6	PRAKTISKE OPPLYSNINGER	38	OVERGANG HJEM - BHG
8	OMSORG, DANNING OG LIKESTILLING	41	LITTERATURLISTE
10	BARNES LEK, LÆRING OG MEDVIRKNING	42	KONTAKTINFORMASJON
11	MANGFOLD	44	KJEKT Å HA I BARNEHAGEN
12	SMART OPPVEKST		
15	“EVENTYR”		
16	PROSJEKTARBEID		
18	SPRÅK		
19	OBSERVASJON, TIDLIG INNSATS OG SPESIALPEDAGOGISK HJELP		
20	DIGITAL PRAKSIS		
21	FORELDRESAMARBEID		
22	PERSONALSAMARBEID		
23	INKLUDERENDE FELLESSKAP		
24	OVERGANG BHG - SKOLE		
26	FAGOMRÅDENE		
29	JUL		
30	PÅSKE		
31	HØYTIDER OG MERKEDAGER		

RAMNES PRIVATE BARNEHAGE
BERGANVEIEN 31
3175 RAMNES

TELEFON:
33 39 67 64

EMAIL:
POST@RAMNESPRIVATEBARNEHAGE.NO

NETTSIDE:
HTTP://WWW.RAMNESPRIVATEBARNEHAGE.NO

INFORMASJON

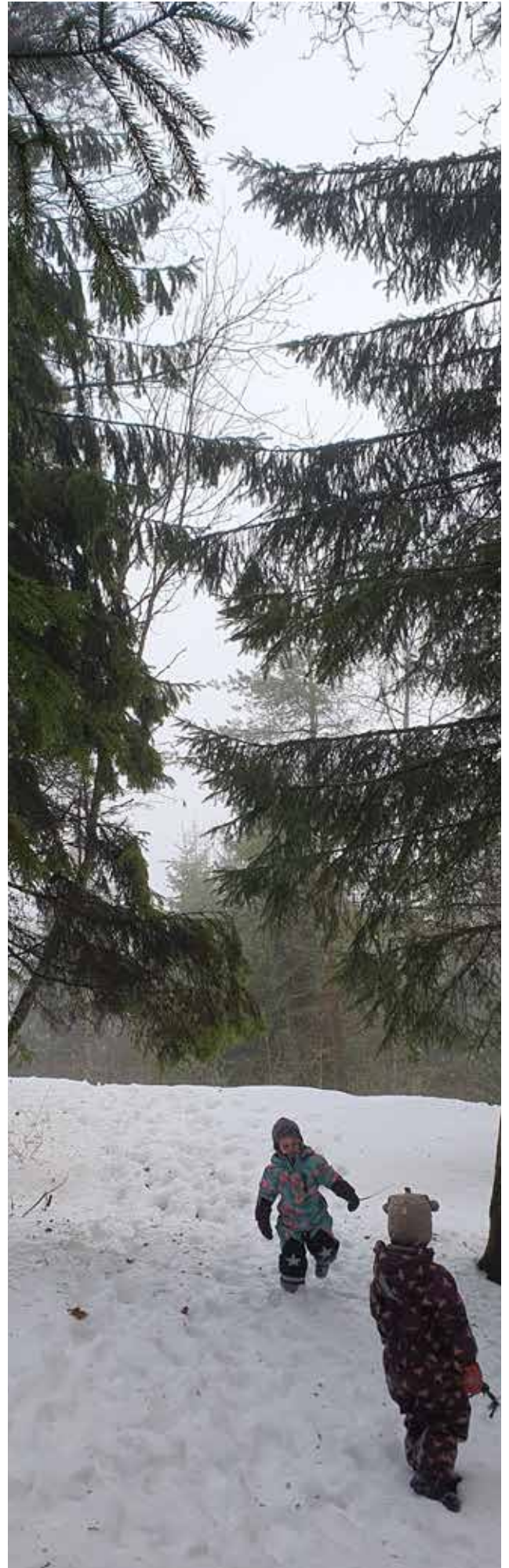
Generell informasjon om barnehagen

Ramnes Private Barnehage er en privat foreldredrevet barnehage med plass til ca. 65 barn, som holder til i utkanten av Bergsåsen i Ramnes. Vi har kort vei til Revetal sentrum hvor det blant annet er et bibliotek som vi kan gå til, kort vei til Ramnes skole, og til Re videregående skole som har idrettsplass, gapahuk og turplasser. Barnehagen ligger i skogkanten, noe som gir mulighet for lek, aktiviteter og fysiske utfordringer.

Om vinteren har vi en stor og en liten akebakke i barnehagens uteområde, og skiløyper og andre akebakker i umiddelbar nærhet.

Vi har fire barnegrupper: Speidere (1-2 år), Gjøglere (2-3 år), Baglere (3-4 år) og Riddere (4-5 år). Alle har sine egne grupperom.

Utenom dette er rommene i barnehagen fritt til å bruke av alle barna. I tillegg til grupperommene har vi formingsrom, bilkrok, bibliotek, kjøkken, hvilerom og vannrom. Ute har vi tilgang på vår helt egne lavvo som ligger i skogen rett ved barnehagen. Ute ved lavvoen har vi bål plass, og inni er det ovn og grue. På uteområdet til barnehagen har vi en grillhytte.

BARNEHAGENS VERDISYN

ÅPENHET
SAMARBEID
ANERKJENNELSE
VARM TILSTEDEVÆRELSE

I vår barnehage har vi utarbeidet 4 verdisyn som skal være rettesnorer for vårt arbeid i barnehagen. Disse verdiene er jobbet frem gjennom «verdisirkelen» som er en metode som brukes til å finne ut hvilke verdier som er til stede i personalgruppa når vi fungerer på vårt beste. (Bugge-Hansen, Hauger, Paulsen, 2017, s.59)

Hos oss møter vi barn med åpenhet og anerkjennelse for den de er. De to verdiene viser seg blant annet gjennom at vi viser omsorg, er til stede og hjelper hvert enkelt barn til å bli trygge på seg selv, på personalet og på hele barnegruppa. Vi har tro på at barn som tør å vise følelser som glede, sinne eller tristhet i barnehagen, er trygge barn.

Gjennom verdien «samarbeid» og «varm tilstedeværelse» er vi opptatt av at vi møter hverandre på en positiv måte ved å vise takknemlighet og å sette pris på hverandre. Vi skaper et felles språk gjennom arbeidet med SMART oppvekst for det som skjer mellom oss, og bygger på enkeltes styrker og gode egenskaper. Vi har fokus på at alle kan, og alle mestrer. Alle kan ikke de samme tingene, men alle kan mestre noe i sin hverdag. Vi kan mestre nye ting med riktig støtte og tilrettelegging.

Dette er tankesettet og verdiene vi jobber etter som rettesnor i alle hverdagssituasjoner og i andre pedagogiske aktiviteter.

DATOLISTE

for 2023 - 2024

PLANLEGGINGSDAGER

Barnehagen har fem planleggingsdager i løpet av et barnehageår. De fleste er samkjørt med resten av kommunen. Vi vil ha følgende datoer, og i tillegg en dag som fastsettes i løpet av høsten.

TORSDAG 17. AUGUST 2023

FREDAG 18. AUGUST 2023

TIRSDAG 02. JANUAR 2023

FREDAG 10. MAI 2023

DEN 5. DAGEN BLIR FASTSATT TIDLIG HØST

ARRANGEMENTER DER FORELDRE ER INVITERT

FORELDREMØTE	UKE 39/40
ETTERMIDDAGSKAFFE	TORSDAG 14. SEPTEMBER
LUCIAFEIRING	ONSDAG 13. DESEMBER
ETTERMIDDAGSKAFFE	BARNEHAGEDAGEN I MARS
FORELDREMØTE	MARS
PÅSKEFROKOST	TORSDAG 21. MARS
SOMMERFEST	ONSDAG 12. JUNI

FRISTER FOR FERIE OG FRI

Legg inn i ebarnehage, eller gi beskjed på e-post:
post@ramnesprivatebarnehage.no

HØSTFERIE (UKE 41)	15. SEPTEMBER
JULEFERIE	01. DESEMBER
VINTERFERIE (UKE 8)	01. FEBRUAR
PÅSKEFERIE	01. MARS
SOMMERFERIE	18. APRIL

Det er også viktig at dere gir beskjed om barnas fri/feriedager utenom dette.

Barnehagen er stengt i uke 29 og 30.

PRAKTISKE OPPLYSNINGER

TAUSHETSPLIKT

Barnehagens personale og styre er underlagt taushetsplikt.

POLITIATTEST

Alle som jobber og /eller oppholder seg sammen med barna leverer gyldig politiattest.

PERSONVERN

I barnehagen vår trenger vi å registrere en del opplysninger om barna og familien når barnet har plass i barnehagen. Ved innsamling og oppbevaring av opplysninger om barn og familie vil vi opptre varsomt for å sikre at hensynet til personvernet blir ivaretatt både den tiden familien er tilknyttet barnehagen og etterpå. Alle dokumenter og sensitive opplysninger om barnet og familien slettes etter at barnet har sluttet i barnehagen.

FORSIKRING

Barna er kollektivt ulykkesforsikret gjennom barnehagen.

LEVERE/HENTE

Dette er foreldre og personalets viktigste møteplass.

1. Det er viktig å informere hverandre om barnets hverdag, både hjemme og i barnehagen. Dette er spesielt viktig dersom det har skjedd ting som påvirker barnet.
2. Det er dere som foreldre som velger når barnet skal følges og hentes.
3. Dersom vi er på tur, pleier vi å gå/reise ca. kl: 09:30.
4. Med hensyn til barnets sikkerhet er det viktig at barnehagen får beskjed om det er noen andre som skal hente barnet, enn de som vanligvis henter.
5. Husk også å ringe oss, eller legg inn på eBarnehage dersom barnet ditt blir hjemme en dag.

MATSERVERING

Vi serverer alle måltider i barnehagen. Tre dager i uka er det smøremåltid og to dager lager vi varmmat. Vi er opptatt av å lage god og sunn mat, for og av barn.

BURSDAGER

Når et barn har bursdag henger vi ut flagg, og bilde av bursdagsbarnet kommer på skjermen i gangen. Vi feirer barnet med egen bursdagssamling. Barnet får krone på hodet, sitter på «gullstol» og er dagens hovedperson.

EBARNEHAGE

Barnehagen bruker eBarnehage, som er et digitalt verktøy, til å kommunisere med foreldre. Dette er en viktig informasjonskanal mellom barnehage og hjem. Alle barn har hver sin side der foresatte kan få/gi informasjon fra/til barnehagen.

DUGNAD

Alle foreldre må yte dugnad. Dette kan være vask, maling, rydding og lignende. I løpet av et barnehageår må det ytes 5 timer dugnad pr. barn i 100% plass. Timetallet reduseres i forhold til prosentstørrelse på barnets plass.

PARKERING

Vi oppfordrer alle til å kjøre forsiktig på parkeringsplassen – mange små og store ferdes der. Personalet parkerer på venstre side og bak på høyre side. Foreldre primært på høyre side foran barnehagebygget. Husk å sikre barn og slå av bilen når man kommer og drar.

LEKER

Vi ønsker ikke at barn har med seg leker hjemmefra. En av grunnene til dette ønsket er at det oppstår en del konflikter, ting blir borte eller ødelagt. Vi ser også at barna fort blir mer opptatte av andres materielle goder enn hvem vi er som mennesker og lekekamerater. Det kan føre til utenforskap fordi man ikke har den «riktige» leken, det kan oppstå kjøpepress for dere foreldre og tingene benyttes til å «kjøpe» seg vennskap. Vi ønsker heller å ha fokuset på individene vi er og at vi er gode nok som vi er uavhengig av hva slags leker og ting vi eier.

GARDEROBEVASK

For at hyllene i garderoben skal bli vasket må alle hyller tømmes for klær og lignende hver fredag.

SMITTEVERN/MEDISINER

Håndvask er det mest effektive smitteforebyggende tiltaket i en barnehage. Voksne og barn skal derfor vaske hender når de kommer og går fra barnehagen. Dersom barnet har behov for medisiner i barnehagen, skal det fylles ut et medisinerings skjema. Dette fylles ut i samarbeid med barnehagen ved levering. Syke barn skal ikke være i barnehagen av hensyn til barnet selv og smittefare. Barnet skal ha én feberfri dag hjemme før det kommer tilbake til barnehagen etter sykdom. Ved Noro-virus må barnet holdes hjemme i 48 timer etter symptomfrihet. Se for øvrig kommunelegens anbefaling. (www.tonsberg.kommune.no)

HVILE OG SØVN

I Rammeplanen (2017) står det at; «barna skal ha mulighet til ro, hvile og avslapping i løpet av barnehagedagen». Vi tilrettelegger derfor for rolige stunder i løpet av dagen. De yngste barna har med seg vogn som de sover i ute. Barns søvn henger sammen med barnets utvikling og er viktig både for kognitiv og emosjonell utvikling. Når et barn sover i 30 minutter, bruker kroppen 20 minutter på å komme seg i dyp søvn, som vil si at barnet kun får ti minutter dyp søvn. Under dyp søvn øker blant annet veksthormonproduksjonen (Bjørvatn, 2018). Når kroppstemperaturen begynner å stige og melatoninproduksjonen begynner å gå ned, produseres det også mer stresshormoner som adrenalin og kortisol, og kroppen gjør seg klar for dagen (Sørensen, 2003). På bakgrunn av disse helsemessige fordelene, har vi bestemt at barn som sovner skal få sove i minst 45 minutter.

SOSIALE MEDIER

Facebook: Ramnes Private Barnehage
Nettside: ramnesprivatebarnehage.no

OPPTAKSKRITERIER

- Ved opptak prioriteres barn på følgende måte:
 - Barn med nedsatt funksjonsevne som vil kunne ha nytte av oppholdet. Dokumenteres av lege/sakkyndig.
 - Barn med behov for barnehageplass som ledd i forebyggende barnevern eller er omfattet av vedtak om omsorgsovertakelse.
 - Ansiennitet som aksjonær/antall aksjer
 - Barn fra samme husstand
 - Personalbarn
 - Barn fra Tønsberg
 - Prioritere gutter/jenter til beste for barnegruppas sammensetning

OPPSIGELSE

Oppsigelse må gjøres i foresatt-portalen på Tønsberg kommunes nettsider. (www.tonsberg.kommune.no). Oppsigelsestiden er to måneder og det kreves betaling selv om plassen ikke benyttes. Se for øvrig våre vedtekter: (www.ramnesprivatebarnehage.no)

BARNEHAGENS SAMARBEIDSPARTNERE

TØNSBERG KOMMUNE

Vi samarbeider med de andre barnehagene i kommunen, blant annet ved; felles opplæring/ utvikling/ erfaringsdeling av personalet, felles opptak og ulike prosjekter.

PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE (PPT)

Barnehagen samarbeider med PPT. Dette ser vi som et viktig ledd i forebyggende arbeid for barn. Barnehagen innhenter samtykke fra barnets foresatte før henvisning av barn til PPT. Foresatte kan kontakte PPT direkte dersom de trenger hjelp og råd til sine barn.

HELSESTASJON OG BARNEVERN

Vi har gode muligheter til samarbeid med helsestasjonen ved behov. Vi har jevnlig møter med en kontaktperson i barnevernet. Vi har også lovpålagt meldeplikt til barnevernet. Denne plikten er begrenset til alvorlige tilfeller. Foresatte kan kontakte helsestasjon og barnevern direkte dersom de trenger hjelp og råd til sine barn.

UNIVERSITETET I SØRØST-NORGE (USN)

Vi tar imot studenter fra barnehagelærerutdanningen hvert år. Dette gjør vi for å gi studenter gode praksiserfaringer og for å gi barnehagen vår ny inspirasjon og faglig oppdaterte innspill.

RE VGS

Vi tar imot elever fra Re VGS, som utdanner seg til barne- og ungdomsarbeidere.

SU

Samarbeidsutvalget består av representanter fra ansatte i barnehagen, eier og foreldrene. «Samarbeidsutvalget skal være et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ. Samarbeidsutvalget skal bli forelagt saker som er viktige for barnehagens innhold og virksomhet, og for forholdet til foreldrene. Samarbeidsutvalget skal fastsette barnehagens årsplan. Øvrige saker av viktighet er for eksempel forslag til budsjett eller driftsendringer» (Udir, 2017).

OMSORG, DANNING OG LIKESTILLING

OMSORG

I barnehagen skal omsorgen prege alle situasjoner. Med omsorg mener vi å være nærværende, ha innlevelse, og være lyttende overfor hverandre. Dette gjelder relasjonen mellom personalet-barna, og barnas omsorg for hverandre. Personalet legger vekt på at barna skal føle seg betydningsfulle og sett. Dette gjør vi blant annet ved å hilse på alle som kommer til barnehagen med navn og «så godt å se deg» eller lignende fraser. Vi ønsker at alle skal føle seg velkomne og verdsatt når de kommer til oss. Vi er tilstede i samtalen når de snakker, og tar hensyn til meningene deres. Barnehagen vil bidra til at barna utvikler tillit til seg selv og andre. Vi viser at vi bryr oss, og er varmt til stede for barna med åpne armer og et ledig fang.

For at hvert enkelt barn skal bli fremhevet i gruppen, praktiserer alle gruppene sin variant av «ukas barn». «Ukas barn» har et spesielt fokus og ansvar denne uken. Ansvarsoppgavene kan variere ut i fra det helt enkle som å bestemme sanger i samlingen eller gå først når vi skal spise, til å ha ansvar for å hjelpe til med forskjellige oppgaver i hverdagen eller knyttet til prosjekt. Ukas barn kan også få et slags oppdrag som skal løses i løpet av uken, og resultatet blir vist frem i samling på slutten av uken. Dette er en fin måte å fremheve enkeltbarn på.

SYNLIGGJØRING AV BARNAS STYRKER

Vi vil at barna skal ha tro på seg selv. Barna skal respekteres for at de er forskjellige individer, med forskjellige styrker. De voksne i barnehagen vil på flere måter legge til rette for at barna skal se hverandres ulikheter som en styrke. Vi er gode på ulike ting, men trenger noen ganger trening i å se egne og andres styrker. Vi har fokus på hva de forskjellige barna i gruppene er gode på. Noen mestrer å lukke glidelåser, mens andre har veldig tålmodighet med vriene knuter. Når barna kan se ulikhetene som en styrke og en ressurs, blir de tryggere på seg selv. Vi ser hvordan barna vokser på at vi synliggjør deres ferdigheter. Når et barn for eksempel strever med noe i garderoben, og vil ha hjelp, kan vi si: «spør Vibeke hvordan hun gjorde det?». Når vi voksne lar barna hjelpe hverandre med det de er gode på, istedenfor at vi voksne alltid tar over, får barna mulighet til å ta i bruk hverandres kompetanse og ferdigheter. Da blir ulikhetene en styrke og en ressurs, og barna får muligheten til å oppleve mestring ved å hjelpe hverandre. Dette er med på å bygge et godt selvbilde, som er en viktig del av danningen.

LIKESTILLING

Likeverd og mangfold er viktige begreper, og med det mener vi at alle er like mye verdt og har rett til å være forskjellige. Vi voksne i barnehagen er barnas rollemodeller, og vi er bevisst på hvordan vi forholder oss til barna og hverandre. Vi skal gi alle barn samme muligheter. Alle skal få samme tilbud om å delta i aktiviteter i et fellesskap med jevnaldrende. Barna skal få like muligheter til å bli sett, hørt og delta i fellesskapet.

DANNING

Danning er en livslang prosess. I barnehagen møter barna et personale som veileder dem i å utvikle evnen til å reflektere over egne handlinger og væremåter. Vi vil de skal forstå felles verdier, og å forstå seg selv- i lys av andre. Barna skal få være med å bidra til endringer, og kjenne på at de er med i beslutningsprosesser, og utvikling av felles innhold (Udir, 2017, s. 21). Vi vil synliggjøre og verdsette ulike behov, og perspektiver i fellesskapet. I barnehagen møter barna jevnaldrende, eldre og yngre barn, barn med ulike funksjonsnivå, og barn med ulik etnisk bakgrunn. Eksempelvis vil vi hjelpe barna å takle situasjoner som oppstår i møte med andre: Hilse, ta avskjed, hvordan håndtere konflikter og å invitere til lek. Når barna får øvelse i dette skapes økt sosial kompetanse.

SELVFØLELSE + SELVTILLIT = SELVBILDE

Barnas selvfølelse bygges opp blant annet ved at vi bruker karakteregenskapene fra SMART i hverdagen. I samfunnet generelt er det stort fokus på å bygge barns selvtillit. Det handler om utseende, resultater og statussymboler. Selvtilliten er skjør. Derfor jobber vi med å bygge opp barnas selvfølelse ved å snakke om hvordan barna "er", i stedet for hva de gjør. Selvfølelsen er mer stabil. Barna trenger å utvikle en god selvfølelse for å få et godt selvbilde.

En stor del av arbeidet med omsorg og danning bygger på SMART oppvekst. Se side 12.

BARNES LEK, LÆRING OG MEDVIRKNING

LEK OG LÆRING

Leken er barnas viktigste læringsarena. Gjennom lek lærer barna å vise hensyn til hverandre, utvikle fantasi, kreativitet, og bearbeide opplevelser. Barna lærer å inngå kompromiss, innordne seg og lede. Ved å «late som» går barna inn i en forestillingsverden og lærer å ta andres perspektiv. Barna lærer av hverandre og gode vennskap etableres. Ved å dele barna opp i mindre grupper, opplever vi at det positive sosiale samspillet forsterkes og at verdifulle relasjoner bygges. Barna kan samhandle om en felles lek eller aktivitet uten stadige forstyrrelser. Leken får bedre vilkår, og på den måten vil hvert barn få mulighet til å oppleve glede, engasjement og mestring gjennom lek, alene eller sammen med andre.

Sammen med deltagende, støttende og inspirerende voksne skal også det fysiske miljøet innby til lek, både inne og ute. Våre funksjonsrom er tilrettelagt for ulike former for lek og aktiviteter. Lek brukes også som metode som et utgangspunkt for ny læring. Om vi ønsker å rette fokus mot bokstaver og lyder, kan vi leke at vi går på skattejakt i skogen eller i rommet, etter ting som starter med «N»-lyden. Er målet å gi barnet økt matematisk forståelse, finner vi fram til en aktivitet som er lekbar, for eksempel: hoppe paradisi, dramatisere eventyr sammen med barna, hinderløype, regellek, sansleker også videre. Samtidig er det viktig å anerkjenne lekens egenverdi. Leken er en frivillig, lystbetont og indre motivert aktivitet, og leken er et mål i seg selv (Udir, 2017). Bevisste og observerende voksne skal «fremme et inkluderende miljø, der alle barn kan delta og erfare glede i lek» (Udir, 2017). Vi gir barna tid og rom for frilek store deler av dagen.

BARNES MEDVIRKNING

Vi organiserer og planlegger hverdagen slik at det er tid og rom for barns medvirkning.

«Barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov» (Udir, 2017).

Vi deler barna ofte opp i mindre grupper. På den måten får barna større mulighet til å få gjennomslag for sine ideer og aktivitetsvalg. Vi voksne i barnehagen er på kontinuerlig jakt for å fange opp hva barna er nysgjerrige på, og opptatte av. Med utgangspunkt i barnas interesseområder legger vi til rette for trivsel og engasjement, samt positiv utvikling og læring. Barna får tillit til egne løsninger ved at vi gir de tid og rom til å prøve selv. Det kan for eksempel handle om sokker som må skiftes, en brødskeiv som skal smøres eller en konflikt som skal løses. Vi i personalet er bevisste på å være oppmuntrende støttespillere, uten å ta over oppgaven. Dette stimulerer barnets refleksjonsevne, samtidig som at mestringsfølelsen er positiv for barnets eget selvbilde.

MANGFOLD

Mangfold kan defineres som noe som er rikt variert (Kunnskapsforlaget, 2018). Om vi ser på barn og voksne i vår barnehage vil vi se at det er en rik variasjon blant oss. Det er ulikheter og variasjon i alder, kjønn, kulturell- og geografisk bakgrunn, språk, utviklingsnivå, familiesammensetninger, verdier, tankesett, holdninger og mye mer. Ulikheter mellom mennesker er kilden til mangfold og vi ser på mangfold som en ressurs i barnehagen. Ved å belyse våre ulikheter lærer vi av hverandre, vi utvikler respekt og forståelse for at noen er annerledes enn oss selv og vi blir bedre rustet til å møte og forstå denne verden. I Rammeplanen står det at; "barnehagen skal vise hvordan alle kan lære av hverandre og fremme barnas nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller. Barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet" (Udir, 2017, s. 9).

Et eksempel på hvordan vi synliggjør mangfoldet i barnehagen er at alle barna har hver sin perm der det er bilder og tekst som kan fortelle oss noe om hvem barnet er. På noen av gruppene har barna bilder av huset sitt, familien sin, middagsbordet hjemme, senga si og så videre. Man kan også finne bilder og tekst knyttet til SMART oppvekst som viser noe bra som barnet har gjort hjemme eller i barnehagen. Bøkene står alltid tilgjengelig for barna og de blir sett på, bladd i og snakket om. Permene er en god språkstøtte, fordi at ved å bruke permene får vi sett og snakket om andre ting enn vi kunne gjort uten bildene. På denne måten blir likheter og ulikheter synliggjort og verdsatt.

SMART OPPVEKST

I Rammeplan for barnehagen står det: “Barnehagen skal være et trygt og utfordrende sted der barna kan prøve ut ulike sider ved samspill, fellesskap og vennskap. Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser” (Udir, 2017, s.11). Med dette som bakgrunn arbeider vi i barnehagen blant annet med SMART oppvekst for å skape robuste barn, unge og voksne. Vi jobber for å skape et felles språk på det viktigste i livet – det som skjer mellom oss. SMART oppvekst er et tankesett som setter fokus på det positive ved enkeltmennesker, fellesskap og /eller et helt samfunn. Smart har en anerkjennende grunnholdning med fokus på styrker, medvirkning og relasjoner. Gjennom systematisk trening på dette, legger vi til rette for å skape et miljø som støtter barnets identitetsutvikling og positive selvforståelse.

I barnehagehverdagen er det mange positive interaksjoner som foregår i løpet av en dag. Vi er opptatte av å sette ord på de positive egenskapene vi ser barna tar i bruk og legger til rette for samtaler rundt dette. Vi jobber med å snu situasjoner ved å snakke om; «hvordan tror du det

føltes for barnet som fikk hjelp», noe som kan hjelpe barna å se og forstå andres perspektiv. Målet med dette er å styrke barnas forståelse rundt egne tanker, følelser og handlinger, og at de klarer å se positive egenskaper hos andre barn. Dette bidrar til at barnet er bedre rustet til å håndtere motgang og eventuelt konflikter på en positiv måte. Gjennom å ha fokus på relasjoner, skaper vi trygge rammer for barna. Bevisste voksne som ser og anerkjenner barnas ønsker, og det de gjør, er med på å skape gode relasjoner. I vår barnehage samarbeider vi mye på tvers, noe som gjør at de fleste kjenner hverandre. Vi hilser på alle vi møter for å vise at alle blir sett og anerkjent, og vi bruker SMART-språket på alle grupper.

MÅNEDENS KARAKTEREGENSKAP

I barnehageåret 2022/23 startet vi et prøveprosjekt der vi hadde enda større fokus på månedens egenskap. For å få til dette satte vi av bestemte datoer der ny egenskap skulle bli presentert på en spennende måte. Målet var at vi skulle bli inspirert til videre arbeid med den nye egenskapen, og styrken. Ved å arbeide slik var alle i hele barnehagen bevisst hva egenskapen betydde. Egenskapen ble presentert gjennom dramatisering/rollespill. Inntrykket vi satt igjen med var at dramatiseringene/rollespillene satte spor hos de fleste barna ved at det ble snakket masse om i ettertid, eller at barna tok det med seg videre i leken. De fikk kjenne på kroppen og se hva egenskapene betydde, noe som gjorde at det var lettere å identifisere egenskapen når den var i bruk i hverdagen. Dette prosjektet har vært såpass vellykket at vi fortsetter med månedens egenskap.

Et generelt mål med SMART- arbeidet vårt er at SMART skal bli en del av språket, og at dette igjen skal føre til at positive handlinger gir en indre motivasjon til gjentakelse.

MÅNEDENS KARAKTEREGENSKAP

I kommende barnehageår har vi valgt ut følgende karakteregenskaper, som vi har litt ekstra fokus på i en gitt periode:

SEPTEMBER

OKTOBER

NOVEMBER-DESEMBER

JANUAR-FEBRUAR

MARS

APRIL-MAI

JUNI-JULI

EVENTYR

Dette året ønsker vi barna inn i den fantastiske, spennende og magisk verden som finnes i eventyrene.

Muntlige fortellinger har dyp historisk og kulturell betydning, på grunn av dens rolle i menneskers historie. Eventyr og andre fortellinger var måten man overførte kunnskap, verdier og holdninger til neste generasjon. Spennende historier fortalt over bålet styrket identiteter og skapte tilhørighet og fellesskap. Denne tradisjonen og kompetansen har vi lyst til å videreføre for barna dette året. Vi skal leke oss med eksisterende eventyr, bli kjent med skikkelser som trollet, Espen, ulven og bukkene.

I tillegg skal alle de ansatte skape sin helt unike eventyrskikkelse, som skal leve i barnehagen hele året. Denne karakteren skal vi utvikle videre gjennom året, og barna skal bli godt kjent med de. Disse karakterene skal vi bruke for å skape spenning, magi og humor i hverdagen og i pedagogiske prosjekter.

For å sette scenene for det magiske og spennende, skal vi ta i bruk naturen og skogen vår. Naturen er allerede magisk og spennende for barna, og de er ikke vanskelige å overtale om man synes man hørte et troll i nærheten. Barnas iboende vilje og ønske om at verden er magisk og ukjent, gjør eventyr og skogen til et ypperlig kombinasjon. Vi skal bruke skogkanten rundt barnehagen til å skape spennende og

inspirerende miljøer, som skal inspirere til lek, kreativitet og fantasi.

Som en start på dette prosjektet fikk alle barna med seg en kongle hjem før sommeren. Konglene blir grenseobjektet, som skal skape en inngang inn i fellesskapet i barnehagen. Barna vil kjenne igjen konglene i det fysiske miljøet de møter ved oppstart, og på den måten være med på å skape trygghet i overgangen fra hjemmet.

Fra august begynner alle avdelinger med "Bukkene Bruse"-eventyret, som de fleste kjenner godt fra før. Dette er et trygt utgangspunkt for å bevege oss videre inn i eventyrets verden.

Målet vårt er at barna skal oppleve magien i naturen. Den samme magien som var utgangspunktet for mange av eventyrene og skikkelsene vi kjenner idag.

PROSJEKTARBEID

«I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnehagen skal introdusere nye situasjoner, temaer, fenomener, materialer og redskaper som bidrar til meningsfull samhandling. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser» (Udir, 2017).

I barnehagen bruker vi prosjektarbeid som arbeidsmetode. Vi kan finne et tema som vi synes er spennende og legge ut spor til barna. Eksempler på spor kan være en «ny» bok, leke, bilde eller lignende som plutselig dukker opp på rommet vårt en dag. Hvis vi ser at interessen blir stor kan vi jobbe videre ut ifra det. Vi kan også finne et tema ved å lytte til, leke med og observere barna i hverdagen. Da får vi øye på hva barna engasjerer seg i og interesserer seg for. Ved å ta utgangspunkt i det barna er interessert i, eller undrer seg over, legger vi til rette for meningsfull læring og det vil aldri være en fasit på hvordan prosjektet utvikler seg. Hverdagene blir spennende og innholdsrike for små og store og barna opplever å bli møtt med respekt for det som er viktig for dem. «Personalet skal ta utgangspunkt i barnas erfaringer, interesser, synspunkter og initiativ i barnehagens daglige arbeid og ved valg og gjennomføring av temaer og prosjekter» (Udir, 2017, s. 43).

Gjennom våren 2023 har Ridderne arbeidet med et demokratiprojekt. Det hele startet med en medvirkningsuke, der barna fikk danne regjeringer som satte dagsorden for den dagen. Den første regjeringen ble satt gjennom en høytidelig valgseremoni, med valglokale og anonyme stemmer. Alle barna fikk sjansen til å sitte i regjering i løpet av uken, og det ble ganske klart hva barna synes er meningsfullt og gøy. Det ble gjennomført regjeringssmøter hver morgen, der regjeringen samlet seg og satte opp dagsplanen. Vannrommet ble brukt hver dag og samlingen ble valgt bort hele uken, med stor glede og latter. Barna fikk erfare hvordan det er å skulle ta avgjørelser og få alle de andre til å gjøre som de hadde bestemt. Samtidig snakket vi mye om ansvaret som kommer med en slik maktposisjon, der vi dro linjer til både styreren i barnehagen, ordføreren i kommunen og statsministeren i Norge. Alle var enige om at den viktigste jobben var at alle man hadde ansvaret for hadde det bra.

Etter å ha «lekt» demokrati denne uken, var det på tide å

vende blikket ut i samfunnet, og til vårt eget lokalmiljø. Vi engasjerte oss i «by-planlegging»-prosjektet som akkurat var satt i gang. Kommunen hadde satt av midler til å utvikle uteområdet på Revetal, og det hadde kommet inn et forslag om en tursti langs elva i sentrum. Vi tok kontakt med lederen for prosjektet, som var henrykt over engasjementet. Turen gikk da ned til sentrum for en befarings av elven, og barna hadde allerede mange gode idéer til hva som kunne bygges langs stien. Resultatet ble 20 unike og fantasifulle tegninger med konkrete forslag. Vi pakket tegningene forsiktig ned i sekken, satte oss på bussen og satte kursen for Tønsberg rådhus. Her ble det en overrekkelseseremoni, der lederen for prosjektet fikk tegningene og en forklaring fra barna om hva de ønsket langs stien.

Dette var en veldig spennende og konkret måte å erfare demokrati på. Vi snakket om at akkurat dette er styrken i demokratiet, og at det er slik det skal fungere. Barn sin stemme skal høres på lik linje med alle andre. De som bestemmer er ikke nødt til å gjøre som vi vil, men de er nødt til å ta våre forslag på alvor. Gjennom et slikt prosjekt kan barna både erfare at deres stemme er viktig, men også at det er en verdi i å engasjere seg. Både oss selv og fellesskapet drar nytte av et slikt engasjement. Nå vet vi at det både er mulig og at det nytter å si ifra.

SPRÅK

HØYTLESNING er den beste lese- og skriveforberedelsen og den beste forebyggingen av lese- og skrivevansker barn kan få (Høigård, 2013). Barna lærer å forstå større språklige enheter enn det som er vanlig i daglig samtale og de får en forståelse for sammenhenger i tidsforløp og årsaker. Høytlesning gir dem mulighet til å foregripe, oppleve en førforståelse, og opparbeide seg en fortellerkompetanse. I tillegg til alt dette lærer de mange nye ord og begreper (Høigård, 2013). Vi kan lese for å forstå oss selv og andre, for å tilegne oss kunnskap, for å skape et rom som er vakrere og mer spennende enn virkeligheten eller fordi vi søker gjenkjennelse (Alfheim & Fodstad, 2014).

LESEAKTIVITETER er planlagt lek med utgangspunkt i en bok. Disse er voksenstyrt, men skal være lekbetont. «Lek er læring, og planlagt læring kan fortone seg som lek» (Alfheim & Fodstad, 2014). Gjennom disse aktivitetene kan vi gi barna innsikt i de samme bøkene og de samme lekene. Barna får inspirasjon og støtte til egen rollelek. Aktivitetene kan ha den effekten at barna føler seg mer inkludert, fordi de lettere får tilgang til lekekodene som er gjeldende.

Samtidig kan disse aktivitetene være med på å koble sammen lek og læring, språktilegnelse og bildebøkene estetiske dimensjon (Alfheim & Fodstad, 2014).

FLERSPRÅKLIGHET

Personalet i barnehagen “skal bidra til at språklig mangfold blir en berikelse for hele barnegruppen, støtte flerspråklige barn i å bruke sitt morsmål og samtidig aktivt fremme og utvikle barnas norsk-/samiskspråklige kompetanse” (Udir, 2017 s. 24). Barn reagerer ulikt på det å møte et nytt språk i barnehagen; noen begynner å prate med en gang, andre lytter og observerer før de tar det nye språket i bruk. Vi vil ha et språkmiljø som legger til rette slik at hvert enkelt barn får lyst og trygghet til å bruke det norske språket og sitt eget morsmål. Vi skal være støttende voksne som oppmuntrer til å utvikle det videre.

Vi ønsker å synliggjøre og anerkjenne barnas ulike språkkompetanser, slik at det språklige mangfoldet fremheves som en ressurs i barnehagen vår. Vi vil ha barnebøker på ulike språk, legge vekt på fokusord, telle, syng og lytte til sanger, rim og regler på andre språk. I tillegg bruker vi våre

flerspråklige ansatte til å synliggjøre barnas morsmål i barnehagen.

SAMTALER blir fremhevet som den mest grunnleggende læringsaktiviteten for barn fra to til seks år (Gjems & Løkken, 2011). Barn lærer språk gjennom å bruke språk. Alle trenger et godt språk for å kunne uttrykke ønsker, følelser og for å kunne delta i fellesskapet med andre. Samtalen gir nærhet og kontakt, den er kilden til kunnskap om oss selv og omverden, og den er vår viktigste språklæringsarena gjennom hele oppveksten (Høigård, 2013). Samtidig er det å bli en god samtalepartner et mål i seg selv. Både barn og voksne har fokus på å være gode samtalepartnere som lytter, bekrefter og anerkjenner. «Gjennom dialog og samspill skal barna støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening» (Udir, 2017, s. 23). Språk utvikles gjennom dannelsprosesser preget av dialog og inkludering i gjensidige prosesser, hvor barn påvirker og påvirkes av omgivelsene (Giæver, 2014).

OBSERVASJON, TIDLIG INNSATS OG SPESIALPEDAGOGISK HJELP

Barnehagen samarbeider med flere instanser for å kunne tilrettelegge det pedagogiske tilbudet til det beste for barn og barnegruppen. Pedagogisk- Psykologisk Tjeneste (PPT) er en av dem. PPT tilbyr veiledning, opplæring og råd til foresatte og ansatte. De er en sakkyndig instans når behovet for spesialpedagogisk hjelp skal vurderes. Ut ifra Barnehageloven §31 kan barn som har spesielle utfordringer ha rett på spesialpedagogisk hjelp (Barnehageloven, 2005). PP-tjenesten har som mål å bidra til at barn og unge med særskilte behov mottar gode opplærings – og utviklingsmuligheter (Udir, 2021).

PPT i Tønsberg kommune har et tilbud som heter «konsultasjonsteam», som er et lavterskeltilbud til foresatte og ansatte i barnehager, hvor man kan drøfte med fagpersoner fra PP-tjenesten (se www.tonsberg.kommune.no).

Barnehagen bruker observasjons- og dokumentasjonsverktøy, i samtykke med foresatte, for å legge til rette for individuelle behov. Ut ifra disse tilrettelegger vi for varierte pedagogiske aktiviteter for å fremme barnets utvikling.

ALTERNATIV OG SUPPLERENDE KOMMUNIKASJON. (ASK)

I 2018 vedtok stortinget §39 i lov om barnehager. Paragrafen gir med dette barn som har behov for alternativ eller supplerende kommunikasjonsformer lovfestet rett på opplæring i bruk av ASK. Alternativ og supplerende kommunikasjon er en samlebetegnelse for alle former for kommunikasjon som et menneske kan benytte seg av for å være en deltaker i samfunnet. Det kan være håndtegn, kroppsspråk, peking med hender eller øyne og visuell støtte i form av grafiske bilder. ASK deles inn i flere undergrupper; det kan være en erstatning for tale, støtte til å utvikle tale eller et supplement til lav eller utydelig tale (Udir, 2022). I vår barnehage benyttes ASK som en støtte til å utvikle tale for barn. Vi bruker både grafiske tegn og norsk med tegnstøtte for å hjelpe våre barn i sin språkutvikling.

DIGITAL PRAKSIS

Digitale medier kan være mer enn bare å sitte stille med apper og spill på et nettbrett eller en telefon. I vår barnehage har vi blant annet brukt webkamera i fuglekasse for å følge nøye med på prosessen fra det å bygge rede til ferdigklekkede fugleunger. Vi får se at de mates, holdes varme og at de til slutt forlater redet. Videre kan dette benyttes i arbeidet med natur og miljø hvor vi kan reflektere og samtale om fugler og dyreliv. Det er også mulig å dra dette videre ut i skogen med viltkamera for å se etter større dyr i skogen vår. Vi har tatt frem telefonen og spilt av fuglelyder for å høre hvilken type fugl det er som synger for oss der ute blant busker og trær.

Tidligere barnehageår har vi laget natursti eller skattejakt ved hjelp av QR koder. Da ble hver QR kode knyttet til en kjent gjenstand som vi måtte finne for å komme til neste QR kode. De minste gruppene kan også bruke digitale virkemidler inn i leken sin. Ved hjelp av prosjektor kan vi nesten dra på «ekte» busstur, båttur, togtur eller under vann. Det finnes smarte apper som kan være en del av arbeidet vårt rettet mot språk og språkstimulering/utvikling, eller som kan bidra til at vi blir kjent med nye spennende sanger. Vår digitale praksis skal være et naturlig verktøy i barns og voksnes hverdag. «Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring. Ved bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet skal dette støtte opp om barns læreprosesser og bidra til å oppfylle rammeplanens føringer for et rikt og allsidig læringsmiljø for alle barn» (Udir, 2017 s. 44). Digitale verktøy skal brukes for å øke vårt handlingsrom i lek og aktiviteter.

Barna skal få oppdage mulighetene digitale verktøy gir. Vi skal ha en aktiv og produserende praksis der barn og voksne får bruke sine styrker, kreativitet, skapervilje og nysgjerrighet ved hjelp av digitale verktøy. Vi skal legge til rette for at det er kvalitet på de apper og programmer vi bruker i hverdagen. Vi skal snakke om digital dømmekraft i forhold til informasjonssøk, opphavsrett og kildekritikk. Det viktigste i vår digitale praksis er et nært, engasjert, tilstedeværende og inspirerende personale.

KODING I BARNEHAGEN

Vi møter koder hver dag. Når vi trykker på en knapp setter den i gang en rekke kommandoer/ instruksjoner og det er dette som kalles «kode». Ved at barn lærer at; «når jeg gjør sånn, så skjer dette», stimuleres algoritmisk tenkning. Arbeidet med koding i barnehagen er også for å gi barna en begynnende forståelse for hvordan verden rundt dem fungerer. Våre barn skal vokse opp i en teknologisk verden som de skal være i stand til å skape og endre.

FORELDRESAMARBEID

Barnehageloven §1 Formål, 1. ledd:

“Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling” (Barnehageloven, 2005).

Vår definisjon: «Et godt foreldresamarbeid bygger på trygge relasjoner der dialog og åpenhet er sentralt. I dette samarbeidet ønsker vi et felles mål om barnets beste, der vi streber etter en forståelse av hverandres synspunkter og meninger».

I Rammepplanen står det at; «Barnehagen skal ivareta foreldrenes rett til medvirkning og arbeide i nært samarbeid og forståelse med foreldrene» (Udir, 2017).

I vår barnehage har vi ulike samarbeidsarenaer, som:

DEN DAGLIGE KONTAKTEN For å oppnå et godt foreldresamarbeid er vi avhengig av et nært samarbeid med hvert enkelt barns hjem, der vi alltid har barnets beste som mål. Den daglige kontakten mellom hjem og barnehage er med på å skape trygghet. Vi utveksler informasjon som er viktig for at det enkelte barnet skal få en fin barnehagedag. Vi jobber for å få gode relasjoner til foreldre. Trygge foreldre gir trygge barn. Alle foreldre skal bli sett og møtt med respekt, anerkjennelse og forståelse.

På ulike arenaer snakker vi med foreldre og åpner for at de kan komme med ideer og innspill. Vi inviterer foreldre til barnehagen for å vise hva vi jobber med, og hva barna deres har vært opptatt med. Dette gir mulighet for foreldrene til å være med på å evaluere og påvirke arbeidet vi gjør. Vi er åpne for at foreldrene kan komme med ideer og innspill til videre arbeid i prosjekter vi arbeider med. Vi tar i bruk barnas og foreldrenes styrker og ressurser i barnehagen. Vi opplever at enkeltbarnet blomstrer opp når de får anledning til å bidra med ressurser hjemmefra inn i barnehagen. Dette bidrar til å knytte barnas to verdener tettere sammen, som for eksempel: besøke arbeidsplass til foreldre, feire «jordas dag».

FORELDREMØTER har vi hver vår og høst for alle foreldre. I tillegg har vi et foreldremøte for nye foreldre på våren. På høstens foreldremøte velges en representant fra foreldrene til barnehagens samarbeidsutvalg.

FORELDRESAMTALER har vi hver høst og vår. Dersom noen ønsker samtale utenom, kan de be om dette. Foreldresamtalene er en dialog mellom hjem og barnehage. Foresatte forteller om hvordan de opplever barnet sitt, barnets styrker, ting de lurer på eller utfordringer de har. Vi har fokus på barnets utvikling og trivsel, og tar opp momenter som er viktig for akkurat det barnet.

FORELDREARRANGEMENTER Vi har ulike arrangementer for å skape møtearenaer for barn, foreldre og personalet. Som for eksempel foreldrekaffe, Lucia, påskefrokost. Dette er gode arenaer for å bli kjent med hverandre, samtidig som det skaper sammenheng i barnas hverdag.

PERSONALSAMARBEID

Barnehagens viktigste ressurs er de menneskene som arbeider her. Det er derfor viktig for oss å legge vekt på personalets kompetanse, arbeidsglede, engasjement og vilje til å utvikle vår praksis i hverdagen. Personalet arbeider med en anerkjennende grunnholdning med fokus på styrker og relasjoner. Vi legger til rette for å øke personalets kunnskap ved at enkeltpersoner og hele personalet får videreutvikle seg. Vi forsøker alltid å oppfordre og legge til rette for at personalet tar videre- og etterutdanning.

Vi har personalmøter en gang i måneden på kveldstid og vi har fem planleggingsdager i året. I løpet av barnehageåret har vi også ulike sosiale arrangementer for å skape et godt samhold i personalgruppa. Medarbeidersamtaler gjennomføres en gang i året samtidig som det gis individuell veiledning ved behov. Nyansatte følges opp ved et eget introduksjonsprogram. Det gjennomføres jevnlig medarbeiderundersøkelser.

Vi er gode på å hjelpe hverandre på tvers av gruppene. Det kan være en dag at en gruppe har få barn og låner bort en voksen.

Hvert år bytter de ansatte på hvem de jobber sammen med og bytter gruppe man jobber på. Dette gjør at vi blir spesielt godt kjent med alle kollegaer og grupper utfordringer.

LEDELSESMETODE I SMART OPPVEKST

AI (Appreciative Inquiry) kjenntegnes særlig av tre elementer; deltakerdemokrati, offensivt perspektiv for utvikling og vitalitesbygging hos mennesker og organisasjoner. AI bygger på positiv psykologi, systemteori og sosialkonstruksjonisme. Dette er en praktisk måte å jobbe med endringsprosesser og bygger på flere prinsipper om hva som skal til for å lykkes. I praksis betyr dette at vi ser etter det som allerede fungerer godt.

EKSEMPEL:

På alle møter starter vi med en godt nytt runde, der alle får fortelle en positiv og konkret historie fra hverdagen. Dette gjør vi for å fokusere på det positive og fremheve det bra som den enkelte ansatte eller avdeling har utført. I medarbeidersamtalene får den ansatte alltid en eller to styrker som bygger på hvordan den ansatte utfører sin jobb på en bra måte, enten en konkret historie eller en generell fremheving av den ansattes utførelse i jobben.

Vi har fokus på det som allerede er velfungerende, det vil si å se det positive. Hos oss har vi blant annet fokus på adferdsspesifikk ros av både barn og voksne. Vi bruker gode metoder for å jobbe fram både barn og voksnes styrker. Vi mener at det er viktig å identifisere og videreutvikle egne styrker for å ta dem i bruk i arbeidet med barna. Ved at vi fokuserer på gode handlinger og egne styrker, øker vi barn og voksnes tro på seg selv, skaper entusiasme og utvikling både for den enkelte og barnehagen som helhet.

INKLUDERENDE FELLESSKAP

Vi har i perioden høst 2019 – vår 2023 deltatt i en Regional kompetanseordning sammen med flere Tønsberg barnehager og Universitetet i Sørøst-Norge. Vårt mål i perioden har vært: **ALLE SKAL FØLE TILHØRIGHET OG BIDRA TIL FELLESSKAPET.**

Fra og med høsten 2023 skal vi se to prosjekter under ett i Tønsberg: både Regional kompetanse ordning og Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis.

Kompetanseløftet er et tiltak for ledere og ansatte i barnehager, skoler og PP-tjenesten, og skal bidra til at den spesialpedagogiske hjelpen er tett på de barna som har behov for det.

Målet er at alle barn og unge opplever et godt tilpasset og inkluderende tilbud i barnehage og skole.

Alle barn og unge skal få mulighet til utvikling, mestring, læring og trivsel, uavhengig av sine forutsetninger. Barnehager, skoler, PP-tjenesten og andre i laget rundt barnet og eleven må jobbe sammen for å skape et inkluderende fellesskap.

I Tønsberg har denne nye prosjektperioden fått tittelen: «Inkluderende fellesskap i praksis». Løkken og Martinsen (2018) skriver at: «det er avgjørende at fellesskapet er inkluderende, og at barn opplever vennskap. Voksne har ansvar for å skape trygge og gode barnehagemiljø der fellesskap og vennskap løftes frem også som forebyggende arbeid». Vi vil ta i bruk dramatisering sammen med barna for å nettopp skape trygghet, fellesskap og vennskap. Alle voksne skal få øve seg på å gå inn i en rolle, gjennom korte aksjoner gjennom året. Voksne som går i rolle, blir aktive i lekerelasjonen med barna og gir oss en ypperlig mulighet til å legge til rette for inkludering og fellesskap.

Vi vil gjennom årets prosjekt på ny sette fokus på barnehagens fysiske miljø både inne i barnehagen og ute i skogen. Vi har erfart at gode lekemiljøer er med på å skape nye relasjoner i barnegruppene.

OVERGANG BARNEHAGE-SKOLE

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole» (Udir, 2017, s. 33). Siste året i barnehagen jobber vi med forberedelser til skolestart.

Å begynne på skolen er et naturlig samtaletema blant barna. Noen gleder seg, andre gruer seg. Vi legger til rette for å gjøre skolen spennende med besøk på skolene, gjennom førskoleaktiviteter, samtaler og nye erfaringer. Dette er både for å ufarliggjøre skolen, forberede og for å gjøre oss kjent. Rammepplanen legger vekt på at alle barn skal få muligheten til å glede seg til skolestart (Udir, 2017, s. 33). Målet for arbeidet med overgangen er å gi barna læringsglede og vekke nysgjerrigheten på det som skjer og finnes rundt oss.

I opplæringsloven står det at «Skolen skal samarbeide med barnehagen om barna sin overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning. Samarbeidet skal bidra til at barna får en trygg og god overgang» (Opplæringsloven, 2018). Vi jobber mot dette målet i alle naturlige situasjoner i hverdagen. En formiddag i uka, deltar alle skolestarterne på førskolegruppe. Gruppen startes litt formelt og skolerettet. Barna får først en oppgave som viser de til hvilken stol de får sitte på under den første økta. Videre

har vi faste sanger som bidrar til følelse av fellesskap og tilhørighet i gruppa. Barna får delta på ulike aktiviteter som har til hensikt å vekke barnas nysgjerrighet og forståelse rundt tall, bokstaver, ord og lyder. Barna må sitte fint på stolen sin, lytte til hva de andre har og si, og rekke opp handa før man selv skal si noe. Det øves på å holde fokus, og å være aktivt deltagende i større grupper. Etter denne første delen, deles førskolegruppen i mindre grupper. Gjennom varierte aktiviteter som både utfordrer og krever, skal barnet få oppleve gleden ved å tilegne seg ny kunnskap og erfaringer på ulike måter. De skal få oppleve mening og verdi ved å «koble seg på», og betydningen av hva et godt samarbeid med andre kan gi. Med god støtte og positivt tankemønster, skal barnet få oppleve mestring rundt sin innsats. Barnet erfarer at når egen innsatsvilje og positive engasjement har vært god, er det grunn nok til å uansett være fornøyd med resultatet. Ved å tilegne seg nye ferdigheter på denne måten, styrkes barnet til å møte skolen med en positiv forståelse og å ha troen på seg selv. Dette får jeg til!

Oppdrag i førskolegruppa kan for eksempel innebære å finne ut hvor lang en meter er, jakte på ulike former inne som ute, bruke og lage kart. Noen ganger kan vi bruke oppgaveark, spill og andre bord-aktiviteter, som krever ro og konsentrasjon. Barna skal hjelpes til å utvikle et godt blyantgrep. Det er viktig at barnet har tilegnet seg denne ferdigheten før de starter på skolen. På den måten blir det lettere å lære seg en god og funksjonell skriveteknikk fra starten av. Andre oppgaver innbyr til mer kroppslig aktivitet. Det kan for eksempel handle om oppgaver knyttet til bruk av naturen, snekkerprosjekt ute, med mer. Siste året i barnehagen øver vi også på spesifikke selvstendighet ferdigheter. Eksempler på dette er tørke seg selv på do, utføre god håndhygiene, kle av og på seg selv, smøre sin egen mat, rydde på plass leker og materiell etter bruk, ta ansvar for eget tøy og utstyr og bevisstgjøring rundt «klær etter vær». Dette er ferdigheter barna trenger for å kunne mestre sin nye hverdag på skolen.

Hver vår inviteres barnas klasselærer på besøk. Her får de hilst på og blitt litt kjent med barna i deres trygge miljø. I tillegg inviteres barna til to «bli-kjent-dager» på skolen. For at skolen skal få vite litt mer om barnet, har barnehagen og skolen et overgangsmøte på våren. Med utgangspunktet i barnets styrker og positive egenskaper forteller barnehagen litt om barnet og litt fra barnehagehverdagen.

FAGOMRÅDENE

Barnehagens daglige arbeid skal gjenspeile fagområdene i rammeplanen. Fagområdene viser til områder med en egenverdi og interesse hos barna. Fagområdene tilsvarer i stor grad det barn senere møter i skolen som fag. Arbeidet skal fremme trivsel og en allsidig utvikling. Interessen barn viser for rammeplanens fagområder skal stimuleres gjennom undring, utforskning og skapende aktiviteter skal interesser og lek. Dette skal legge et grunnlag for etableringen av et lærende fellesskap i barnehagen (Udir, 2017, s.47). Fagområdene i rammeplan er følgende:

- **KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST**
- **KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE**
- **KUNST, KULTUR OG KREATIVITET**
- **NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI**
- **ANTALL, ROM OG FORM**
- **ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI**
- **NÆRMILJØ OG SAMFUNN**

Barnehagehverdagen knytter ofte fagområdene sammen. I Ramnes Private barnehage er vi opptatt av å bruke nærmiljøet og naturen rundt oss. Alle gruppene er jevnlig på tur og vi bruker nærmiljøet inn i prosjekter. Vi er veldig glade i skogen vi har rett ut fra barnehagen, den er full av inspirasjon, undring og mange spennende samtaler. Når et barn kan navnet på noe i skogen vil naturopplevelsene bli rikere. Det er lettere å oppdage en bille eller meitemark når en kan navnet på dem (Langholm, 2017, s.41). Skogen er også en naturlig plass for barns kroppslige utvikling. Barna får sanselige opplevelser hvor de opplever hvordan en stein er hard eller mosen er myk. Barna vil også møte allsidige bevegelseserfaringer, der utfordringene og situasjonene i skogen gir barna erfaringer med å balansere og koordinere kroppen i forhold til utfordringene skogen har å by på (Sandseter et al., 2018, s.154). Gjennom den aktive bruken av naturen rundt oss, turer til lekeplasser, Bergsåsen idrettspark, skoler og Revetal legger vi til rette for at barna skal oppleve nærmiljøet samtidig som vi er innom andre fagområder igjennom en tur, som kommunikasjon, språk, bevegelse, filosofi og rommene rundt oss.

I arbeid med prosjekter vil flere av fagområdene gjenspeiles. Prosjektarbeidet har ulike prosesser og ofte tar det utgangspunkt i noe barna undrer seg over og vil finne ut mere om. Starten av et prosjekt begynner ofte med samtaler, kommunikasjon og undring. Undring er en stor del av fagområdet natur, miljø og teknologi hvor barn skal få mulighet til å utforske, stille spørsmål, reflektere og lage egne forklaringer på problemstillinger (Udir, 2017, s.52-53). Prosjektarbeidet knyttes mellom en felles opplevelse av tema, der knytter vi ofte inn bøker, sanger, utforskning og kreative aktiviteter der barna selv skal få skape kunstneriske uttrykk. De skapende aktivitetene vil ofte stille krav til kroppens mindre bevegelser når vi for eksempel tegner, maler eller klipper ut noe. Barn lærer mye av disse sosiale prosessene, et barn som kanskje ikke har lyst til å male kan fort bli med når det ser en venn eller to male på sitt ark (Sandseter et al., 2018, s.86-89). De sosiale prosessene og barnas lek er ofte hva som driver prosjektarbeidene og vi skal legge til rette for at alle barn skal føle seg inkludert og får varierte erfaringer med ulikt materiell (Udir, 2017, s.47).

MARKERING AV KRISTNE HØYTIDER I BARNEHAGEN

Kristendommen har preget den norske kulturen i over tusen år, og har satt spor i blant annet etikk og moral, kunst, litteratur, musikk, arkitektur, skikker og tradisjoner. Gjennom arbeid med høytider, skal barna få kjennskap til grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon.

Når høytider skal markeres i barnehagen, er det mange forhold som bør overveies og mange fallgruver som må unngås. I en analytisk tilnærming til religionenes fortellinger og bilder er det viktig å sikre for fire forhold (Winje, 2016, s. 34):

- 1) Alle barn skal få en felles referanseramme, noen felles kunnskaper.
- 2) Barn med (eller uten) en religionstilhørighet skal oppleve bekreftelse.
- 3) Barn med en annen eller ingen religionstilhørighet skal få hjelp til å utvikle respekt for de som tilhører den religionen som markeres.
- 4) Ingen skal involveres i religionsutøvelse, utsettes for forkynnelse eller lignende.

BARNEHAGELOVEN §1 FORMÅL, 1. LEDD:

«Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene. Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang.» (Barnehageloven, 2005).

RAMMEPLANEN:

Vi skal la barna få kjennskap til fortellinger, tradisjoner verdier og høytider i ulike religioner og livssyn. Barna skal få kjennskap til grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon. Vi som personal skal formidle fortellinger og skape rom for opplevelser, samtaler erfaringer. Vi skal utforske og undre oss sammen med barna. Vi skal gi barna kjennskap til og markere merkedager, høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven og livssyn som er representert i barnehagen. (Udir, 2017, s. 54-55).

I BARNEKONVENSJONEN ART 14. TANKE-, SAMVITTIGHETS- OG RELIGIONSFRIHET.

Barnet har rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Staten skal respektere foreldrenes retter og plikter til å opplyse barnet om sine rettigheter i slike spørsmål. (FN, 2006, artikkel 14).

JUL

Juletiden skal være en tid for ro, undring, forventning og glede. Vi skal skape en forventningsfull atmosfære og vi skal markere datofestede tradisjoner og hendelser i etterkant. Dette fordi at foreldre og barn skal få mulighet til å ha opplevelsen av en markering hjemme først. Barna skal få oppleve å lage en julegave, der prosessen i arbeidet er det som er viktig. Barna skal få oppleve stolthet og mestring ved å skape noe som blir deres eget uttrykk.

Julesamlinger: Hver gruppe har daglige samlinger med julesanger og nedtelling mot julaften, alt tilpasset barnas alder. Vi har samtaler og små fortellinger som omhandler julens skikker og tradisjoner. Vi skal ha progresjon i forhold til alder, og hos de eldre barna trekker vi også linjer fra jul til påske. **Adventsamlinger:** Hver mandag i desember har vi fellessamling for alle barna i barnehagen. Det er en voksen som leder samlingene, og vi starter alltid med å tenne lys og syng adventssangen «Tenn lys». Temaene i samlingene skal forberede og gi barna forventninger om ting som skal skje. Samlingens høydepunkt er når hånddukkemusene Randi og Reidar kommer fram. De er to luringer som sammen med den voksne drar med seg barna på samtaler som omhandler f.eks. julekakebaking, Lucia og nissefest.

Lucia: På ettermiddagen 13. desember (eller nærmeste dag etter om det er en helgedag) markerer vi luciadagen. På forhånd har vi fortalt barna fortellingen om Lucia og hvorfor denne dagen feires. Speiderforeldre henter sine barn og står sammen med de langs stien opp til lavvoen og er tilskuere. Der møter også foreldre fra de andre gruppene. Barna som da er igjen i barnehagen tar på seg hvite skjorter og får lys og glitter. Sammen med de voksne fra barnehagen går de i «tog» opp til lavvoen mens de synger. Oppe i lavvoen serverer vi lussekatter som barna har vært med på å bake, og vi serverer pepperkaker, gløgg og saft.

Nisse i porten: En morgen i løpet av desember har vi besøk av julenissen. Han sitter rett innenfor porten og

hilser på alle barna når de kommer til barnehagen. Han har på julemusikk og deler ut pepperkake til de som vil ha.

Julevandring for skolestartere: En dag i løpet av desember blir alle skolestarterne invitert til Ramnes kirke. Barna og de voksne går ned til kirka. I kirka synges det julesanger, og barna får være med på å lage teater av juleevangeliet. Etter besøket blir barna kjørt til barnehagen med buss/taxi.

Formidling av juleevangeliet: I løpet av desember skal barna få høre juleevangeliet, tilpasset barnas alder. Det skal være progresjon i gruppene fra de yngste og fram til de eldste som drar på julevandring i kirka. Fortellingen kan formidles med ord, bilder eller som en sansesamling. Dette løses ulikt på de forskjellige gruppene.

Nissefest: I løpet av den siste uken før 24. desember arrangerer vi nissefest for barna i barnehagen. Alle barn som ønsker det kommer kledd i nisseklær eller i rødt denne dagen. Vi deler oss i to grupper; Speidere og Gjøglerne, og Baglere og Riddere.

Speiderne og Gjøglerne har juledisco i barnehagen, også kommer nissen på besøk. Da får de hver sin «julepose», og etterpå er det risengrynsgrøt og saft.

Ridderne og Baglerne går opp til lavvoen hvor de møter julenissen. Han får høre på at barna synger julesanger, og barna får utdelt «juleposer». De går ned igjen til risgrøt og saft i barnehagen. I løpet av dagen går Ridderne og Baglerne ut. Når alle har kommet seg ut er det julemusikk og juletrengang.

Eksempler på sanger, rim og regler: Tenn lys, Når nettene blir lange, På låven sitter nissen, Luciasangen, Så går vi rundt om en enebærbusk, Julekveldsvisa, Bjelleklang, Et barn er født i Betlehem, Snømannen Kalle. Det kan også være andre sanger, rim og regler i bruk på de ulike gruppene.

PÅSKE

Påsken er en høytid der temaet liv og død, glede og sorg er en stor del av påskebudskapet. Siden påsken faller på den vårlige årstiden her i Norge kan vi knytte dette sammen med at naturen våkner til nytt liv. Vi vil ha aktiviteter der vi legger fokus på nytt liv og skapende aktiviteter.

For å formidle påskebudskapet til barna kan vi dramatisere med hånddukker, bruke flanellograf, skuespill eller ha en sansesamling. Det finnes også banelitteratur og tegnefilmer som kan brukes til å formidle fortellingene. Også her tenker vi progresjon, og de eldre får en mer detaljert fortelling enn de yngste barna. Vi kan trekke ut deler av historien, for eksempel fortellingen «Jesus vasker føttene til disiplene» eller «Det siste måltidet med disiplene» og få barna med på å gjenskape fortellingen i praksis. Ved å ta i bruk ulike tilnæringsmåter vil barn erfare og samtidig få en dypere forståelse for den kristne høytiden. Vi kan bruke bøker med illustrasjoner, gjenstander som stilles ut på en «undringshylle» eller annet materiell for å stimulere til nysgjerrighet og undring. Dette igjen kan gi grunnlag til gode samtaler og filosofering.

PÅSKEAKTIVITETER: Dette varierer fra gruppe til gruppe, og ut fra alder og mestring. Noen av aktivitetene vi kan ha er

- Så frø, blomster eller grønnsakplanter
- Dekorere egg på ulike måter, med ulike teknikker
- Lage kyllinger med ulikt materiale
- Ruge og klekke ut egg, se prosessen fra egg til kylling

PÅSKESAMLING: Barna blir delt i Speidere og Gjøglere, og Baglere og Riddere. En voksen leder samlingen, og vi synger påskesanger. De to yngste gruppene kan ha en «gul» samling. Det vil si at vi finner konkrete som kan relateres til påske, og har en sansesamling med lyd og lys. Mot slutten av samlingen kommer påskeharen hoppende utenfor og legger igjen et stort påskeegg. På de to eldste gruppene kan de synges påskesanger, kanskje de hører litt om påske og noen ganger kan det bli dramatisert en påskesang. Her kommer også

påskeharen hoppende på utsiden og legger igjen et stort påskeegg. Dette får to av de eldste barna gå ut og hente, og vel inne igjen, sammen med en voksen åpner de egget. Innholdet deles med alle barna.

PÅSKEFROKOST: Vi inviterer barna med familie til frokost i barnehagen. Vi har buffet på kjøkkenet og på Gjøglerrommet, og alle er velkomne til mat og sosialt fellesskap.

Eksempler på sanger rim og regler: En liten kylling i egget lå, Hønemor og åtte gule små, Dine hender er fulle av blomster, Sola er god sola er toppen, Nå skinner sola i vinduskarmen, Lille Trille lå på hylle, Haren uti gresset, En kylling, en kylling, Lille Hasse hare har en flue på sin nese.

HØYTIDER OG MERKEDAGER

Barnehagen skal la barna få kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn. Personalet skal gi barna kjennskap til og markere merkedager, høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven og andre religioner og livssyn som er representert i barnehagen (Udir, 2017, s. 54-55)

Som det står skrevet i rammeplanen skal barnehagen gi barna kjennskap til og markere merkedager, høytider og tradisjoner i religioner og livssyn som er representert i barnehagen. For å vite hvilke religioner og livssyn et barn tilhører er vi nødt til å snakke med foreldrene. Gjennom en foreldresamtale kan vi avklare den enkelte families tradisjoner og ønsker for sine barn. Vi kan også ha flere familier som feirer den samme religiøse høytiden på forskjellige måter og da blir behovet for å gjøre begrunnede valg knyttet til høytidsmarkering tydeligere (Eidhamar, 2007). Formålet med høytidsmarkeringer i barnehagen skal ikke være deltakelse i det religiøse fellesskapet eller oppdragelse til tro. Den er heller å gi barna kunnskap om, interesse og respekt for hverandre og hverandres livsverden (Krogstad & Walmann, 2015).

I vår barnehage har vi barn som representerer islam, vi vil derfor komme med noen eksempler til hvordan vi kan markere de største høytidene innenfor denne religionen. I tillegg har vi forslag til markering av nasjonaldager og samefolkets dag. Om vi får barn i barnehagen med en annen kulturell eller religiøs bakgrunn, kan vi finne tips i boka "Høytidsmarkeringer" av Geir Winje (Winje, 2010).

De største høytidene i Islam er Id al fitr (eid al fitr på arabisk), Id al adha (eid al adha på arabisk) og Hajj. Den islamske kalenderen er basert på månens kretsløp og er derfor 11 dager kortere enn solåret, høytidene vil derfor ikke falle på samme dato hvert år.

ID AL FITR

Id betyr «fest» eller «høytid» og Id al fitr kalles gjerne «den lille festen», selv om det er den som ofte feires med størst entusiasme. Det feires at ramadan er over. Ramadan er en måned der voksne muslimer ikke skal spise eller drikke på dagtid. Når ramadan er over er det vanlig å be, synge, leke og spise god mat. De kan ta på seg fine klær

og jentene maler hendene sine med mønstre i henna-maling. De sender id-kort, går på besøk til hverandre og gir hverandre gaver (Eidhamar, 2007).

Barnehagen kan markere ved å fortelle om den muslimske Id al fitr feiringen. Dette kan gjøres ved å knytte det til allmenne tema som fellesskap, det å dele med hverandre og ta vare på hverandre. Man kan peke på likheter eller ulikheter i måter å feire høytider på som resten av barnegruppen kjenner, som for eksempel jul. Man kan skrive og pynte id-kort til venner og familie og pynte seg med hennamaling.

HAJJ/PILEGRIMSREISEN

Hajj er den pilegrimsreisen til Mekka som troende muslimer forventes å foreta minst én gang i sitt voksne liv for å besøke det hellige stedet Kaba og gjennomføre en serie ritualer der.

ID AL-ADHA

Id al adha kalles «den store festen» eller «offerfesten». Den blir feiret i forbindelse med avslutningen av pilegrimsferden. Bakgrunnen er fortellingen om Ibrahim som ble satt på prøve av Allah. Han fikk befaling om å ofre sønnen sin, men slapp fordi Allah så hans gode hensikt da han forberedte seg på å gjennomføre ofringen. Ibrahim ofret da et dyr i stedet. Det er vanlig å ofre lam eller geiter under Id al adha feiringen til minne om historien om Ibrahim og for å dele med hverandre og de som er fattige. Man besøker venner og familie og gir hverandre gaver. Det er obligatorisk å dele en sum penger til de fattige slik at de kan kjøpe seg nye klær og mat til feiringen (Eidhamar, 2007). Noen norske muslimer feirer høytiden med et festmåltid og går i moskéen. Id al adha kan vare i fire dager. I barnehagen kan vi markere denne høytiden med å fortelle at muslimene har en stor fest og at flere millioner muslimer fra hele verden har reist til byen Mekka for å feire festen der. Vi kan se på bilder av Kaba i Mekka, moské og feiring med bønn, folk som har pyntet seg, fyrverkeri og henna-maling.

SAMEFOLKETS DAG

Barnehagen skal synliggjøre samisk kultur og bidra til at barna kan utvikle respekt og fellesskapsfølelse for det samiske mangfoldet. Barnehagen skal gjøre barna kjent med samisk kultur og levesett og knytte det samiske perspektivet til merkedager og hverdagsliv, kunst og kultur og mattradisjoner (Udir, 2017).

06.februar er samefolkets dag. Om vi markerer den hvert år gir det oss en mulighet til å gjøre barna kjent med samisk kultur og levesett. En slik markering kan inneholde forberedelser i forkant med bilder, film, fortelling, sang og musikk. På selve dagen kan vi ha mat, leker og aktiviteter for å lære mer om samiske tradisjoner. Vi kan se på samiske skaller, barna kan bli kjent med joik, samenes nasjonalsang, levesett og ulike folkedrakter. Spise reinsdyrgryste, kaste lasso og tegne flagg.

NASJONALDAGER

Å ha fokus på andre og deres tilhørighet kan stimulere barnas empatiske oppmerksomhet på hverandre (Winje, 2010). I skrivende stund har vi disse nasjonaldagene vi kan markere i vår barnehage:

Litauen 16.februar

Syria 17. april

Nederland 27. april

Polen 03.mai

Norge 17. mai

Kamerun 20.mai

Danmark 05. juni

Sverige 06. juni

Colombia 20. juli

Tyskland 03. oktober

Bosnia 25. november

For å få til en god og lærerik gjennomføring av markeringer er det fint å samarbeide godt med foreldrene. Man kan invitere foreldrene til å lage mat eller vise frem klesdrakter som brukes under markeringer. Forslag til aktiviteter i gjennomføringen av en slik markering kan være å se bilder fra landet barnet kommer fra, tegne flagget, synge/høre på sanger, leke leker som er typiske eller vanlige og lage mat.

MIDDELALDERUKENE

I januar bruker vi tre uker på temaet “Slagene på Re” og middelalderen. Med dette ønsker vi at barna, gjennom ulike formidlingsformer og undring, kan få kjennskap til hvordan folk levde i middelalderen, med spesielt fokus på hvilke hendelser som skjedde i Re. Middelalderen var en tid da kongene kjempet om makten i landet. Kongene reiste mye og hadde sønner flere steder med ulike kvinner. Var du sønn av en konge hadde du rett på tronen. Dette førte til mange slag i kampen om hvem som skulle lede landet. Menneskene levde på en helt annen måte enn nå. De fleste bodde på gårder rundt om på landsbygda. De dyrket jord, hadde dyr, gikk på jakt og lagde det de selv trengte av mat, klær og våpen. I tillegg til livet på landsbygda vokste også byene frem under Middelalderen.

SLAGENE PÅ RE:

1163:

Erling Skakke var far til Kong Magnus. Kong Magnus var syv år i 1163, han hadde blitt kronet til konge to år tidligere. Erling og Magnus holdt til i Tønsberg. Erling fikk vite at Sigurd Jarl var på Re og at han ville gå mot han å kjempe på vegne av kongsemnet Sigurd Markusfostre. Erling tok med seg en hær til Re og kjempet for kongedømmet på vegne av sin sønn. Sigurd Jarl falt i dette slaget og Erling Skakke vant.

1177:

Kong Magnus var blitt 21 år og ledet nå sine menn alene, uten sin far. De hadde reist til Viken og skulle overvintre i Tønsberg. Der fikk de vite at Birkebeinerne hadde samlet seg ved Re. Birkebeinerne var en sterk opprørsflokk, ledet av Øystein Møyla, som utgjorde en trussel mot Magnus. Magnus ledet sine styrker opp til Re hvor de satte opp fylking, som er en vegg av skjold i fremste linje av hæren, og så trakk de snøen hard rundt seg. Øystein Møyla og Birkebeinerne hadde den største flokken og gikk til angrep, men veien var så smal at bare noen få kom fram. Da var det ikke vanskelig for en fylking å holde dem unna. Birkebeinerne prøvde å spre seg utover, men utenfor veien lå dyp snø som gjorde det vanskelig å kjempe. Birkebeinerne flyktet og ble da et lett bytte for Kong Magnus og hans menn. Øystein Møyla falt i dette slaget. Disse to viktige slagene skjedde ikke langt unna barnehagen vår, i vårt nærmiljø.

Rammeplanen sier blant annet: «Gjennom utforskning, opplevelser og erfaringer skal barnehagen bidra til å gjøre barna kjent med eget nærmiljø, samfunnet og verden». Videre står det «Barnehagen skal bidra til kunnskap om og erfaring med lokale tradisjoner, samfunnsinstitusjoner og yrker slik at barna kan oppleve tilhørighet til nærmiljøet» (Udir, 2017, s. 56). Ved å bruke tre temauker på Middelalderen og Slagene på Re ønsker vi at barna skal få oppleve at historie er spennende. Vi ser disse temaukene som en inngangsport til å vekke nysgjerrighet og interesse for de som har levd her før oss og hvordan livene deres var. Gjennom at barna får kjennskap til sin kulturarv håper vi de kan oppleve tilhørighet og kjenne at de er en del av noe større.

Gjennom utforskning, og ved å bidra til at barn utvikler nysgjerrighet, er vi med på å gi dem verktøy for læring og spennende opplevelser resten av livet. At barna får kjenne tilhørighet til nærområdet, og de vi lever sammen med, kan bidra til å styrke deres identitet.

Aktivitetene i disse ukene er tilpasset de forskjellige aldersgruppene. Vi har felles åpning og avslutning av perioden. Vi formidler historien gjennom dramatisering med oss selv og med figurer. Vi leser bøker sammen og bruker bøker og andre medier for å finne ut hvordan livet var på den tiden. Sammen forbereder vi oss på en middelalderfest som markerer slutten på perioden. Der serverer vi mat vi har laget, har på klær eller smykker og hører på musikk - alt inspirert av Middelalderen. Barnehagen har flere informative bøker og har samlet materialer og ideer fra tidligere år som er fine å bruke til planlegging av- og i middelalderukene.

FYSISK MILJØ

Her i barnehagen skal rommene innby til lek som om vi inviterer gjester til selskap. Når et barn står og ser inn i et rom skal rommet rope «kom og lek». Det skal gi oss inspirasjon til god og utviklende lek, og det skal føre oss sammen gjennom samtaler og felles undring. Malcolm Ross skriver at; «impulsen må være såpass interessant eller skjellsettende at den fungerer som startmotor for undersøkelse, uttrykks-lyst og videre bearbeiding hos barna» (Hansson, 2016, s. 122).

Vi har jobbet mye med å utvikle det fysiske miljøet i barnehagen. Vi omtaler gjerne lekerommene som «en tredje pedagog» (De voksne, barna og det fysiske miljøet). Med dette mener vi at det fysiske miljøet skal fremme det pedagogiske arbeidet. Hele rommet skal oppmuntre til nysgjerrighet, kreativitet, lek og læring. Rommene er tilrettelagt for barna slik at de skal se hva som finnes. Leke og aktivitetsmaterialer er i barnas høyde slik at de ser hva som tilbys, og stoler og bord er i barnas høyde. Lekematerialer ligger også sortert i kasser, eller bokser. Ved å jobbe slik får vi selvstendige barn som har mulighet til selv å ta initiativ.

Etter kurs og nettverksamlinger med andre barnehager har vi tatt i bruk ulike slag udefinerte materialer som grønne kasser, melkebrett, pappuller, steiner, planker, tre-skiver, melkekorker med mer. Udefinerte materialer er materialer som ikke har noen oppskrift på hvordan de skal lekes med sånn som lekebiler, dukker og duplo. Hvert enkelt barn møter et nytt materiale med de forutsetningene de har fra før av, og materialene kan transformeres til det som trengs i leken eller det kan ligne på noe vi kjenner fra før av så det blir brukt til det. Et eksempel på dette er de grønne kassene som blant annet har blitt brukt som båt, tog, bil og dukkeseng.

For å skape spennende og innbydende miljøer/rom jobber vi sammen med barna. Istedenfor å rydde, snakker vi om hvordan vi ønsker å møte et rom. Videre samarbeider barna om å lage spennende miljøer som neste gruppe barn kan ta i bruk. På rommene der de yngste barna er blir det ofte gjort klart innbydende lekemiljøer når de sover, slik at rommet er «nytt» og klart til lek når de er våkne og klar for utforsking og utfoldelse igjen.

For eksempel; Mens barna sov ute i vognene sine hadde en annen gruppe vært på rommet og lekt. Da de forlot rommet hadde de satt utover lekene til et perfekt lekeparadis for de små. For å fremme utfoldelse og kroppslig aktivitet hadde de voksne sammen med eldre barn satt stoler opp ned til å klatre på, en annen stol var satt så det var mulig å klatre gjennom. Noen kasser var satt opp på hverandre med mulighet til å «gå trapp» og klatre. En liten hylle var flyttet inn mot en madrass med mulighet til å klatre opp og hoppe ned. Enkle grep gjorde rommet til en morsom hinderløype resten av den dagen.

«Et av prinsippene ved iscenesettelse er å høyne statusen og øke effekten gjennom å transformere det hverdagslige og gjøre det vanlige synlig gjennom å foredle og øke tiltrekningen» (Hansson, 2016).

VURDERING OG DOKUMENTASJON

VURDERING

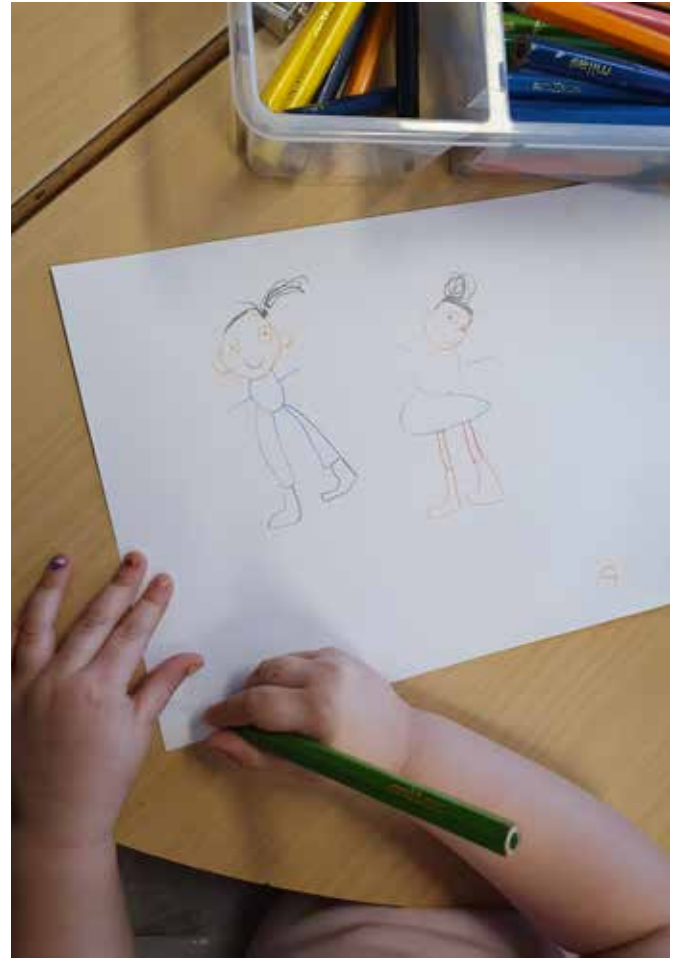
Barnehagen, som en pedagogisk virksomhet, er en målrettet prosess. Av den grunn har vurdering en sentral rolle. Vurdering er et viktig verktøy for å finne ut om vår praksis samsvarer med overordnede mål og verdier fra Rammeplanen (Udir, 2017), og vår egen årsplan. «Vurdering innebærer å undersøke med tanke på å verdsette, måle eller finne ut hvordan noe fungerer» (Gunnestad, 2007, s.118). I vår sammenheng vil vurderingen gå på hele det pedagogiske arbeidet. Det innebærer å observere barns utvikling og trivsel, relasjoner og samarbeid både med barn og voksne. På den måten kan vi finne ut hva som er bra, hva vi kan jobbe mer med og hva som kan fungere og allerede fungerer. «Vurderingen blir et redskap til dypere pedagogisk innsikt og forståelse og gir respons til aktørene i arbeidet» (Gunnestad, 2007, s.119). Styrken med nøyte vurdering er at vi kan gå tilbake og se hva vi gjør eller har gjort og om de stemmer med våre verdier. Vurdering blir derfor nødvendig for å kunne sikre kvalitet og utvikling i arbeidet vi gjør.

«Vurdering er en sentral delprosess i alt pedagogisk arbeid. (...) Personalet vil daglig observere hvordan ting går, på en uformell måte. Dette er viktig og nødvendig for kvaliteten i arbeidet, men det gir ikke dokumentbar informasjon om barnehagens arbeid. Derfor må vurdering også gjøres mer planmessig gjennom en systematisk innhenting av informasjon fulgt av analyse og refleksjon over det man har innhentet» (Gunnestad, 2007, s. 119). Vi bruker didaktiske skjema i vårt planleggings- og vurderingsarbeid. Den tar for seg alle faktorene vi må ta hensyn til når vi skal planlegge det pedagogiske arbeidet.

KONTINUITET OG PROGRESJON

«Barnehagen skal sikre barn gode utviklings- og aktivitetsmuligheter. Dette forutsetter at virksomheten preges av kontinuitet og progresjon» (Gunnestad, 2007, s. 150). Kontinuitet skaper en sammenheng, og progresjon sørger for videreutvikling. En idé rundt progresjonsbegrepet i barnehage er det spirale prinsipp. Der kommer man tilbake til de samme idéene, opplevelsestypene eller arbeidsmåtene flere ganger i løpet av barnehageoppholdet, men hver gang møter man dem i nye sammenhenger eller på et mer viderekomne plan. Dette er en arbeidsmåte som passer godt inn i vår organisering av aldersinndelte barnegrupper. Et eksempel er at i en juleperiode møter barna noen av de samme arbeidsmåtene som året før, men på et videreutviklet nivå. I treårsalder kan man for eksempel starte et prosjekt med fokus på opplevelses- og erfaringsmål, i fireårsalder møter man det samme med konkrete opplevelser og kunnskaps eller innsiktsmål, for så å møte det samme igjen med mer abstrakte fenomener i femårsalder. Denne måten å jobbe på vil kreve et systematisk vurderingsarbeid, som kan ligge til grunn for planlegging med god progresjon og kontinuitet. (Gunnestad, 2007)

Det er styrer og pedagogisk leder som har ansvar for både at vurderingsprosesser kommer i gang, og for å lede disse prosessene og trekke med alle. Hele personalet må være med i vurderingsarbeidet, slik at alle kan føle et ansvar for hva som skjer i barnehagen. Disse prosessene kan også gi økt faglig innsikt og forståelse for arbeidsprosessene, og dermed videreutvikle arbeidets kvalitet. Vi ønsker å inkludere alle i vurderingen av barnehagens arbeid, slik

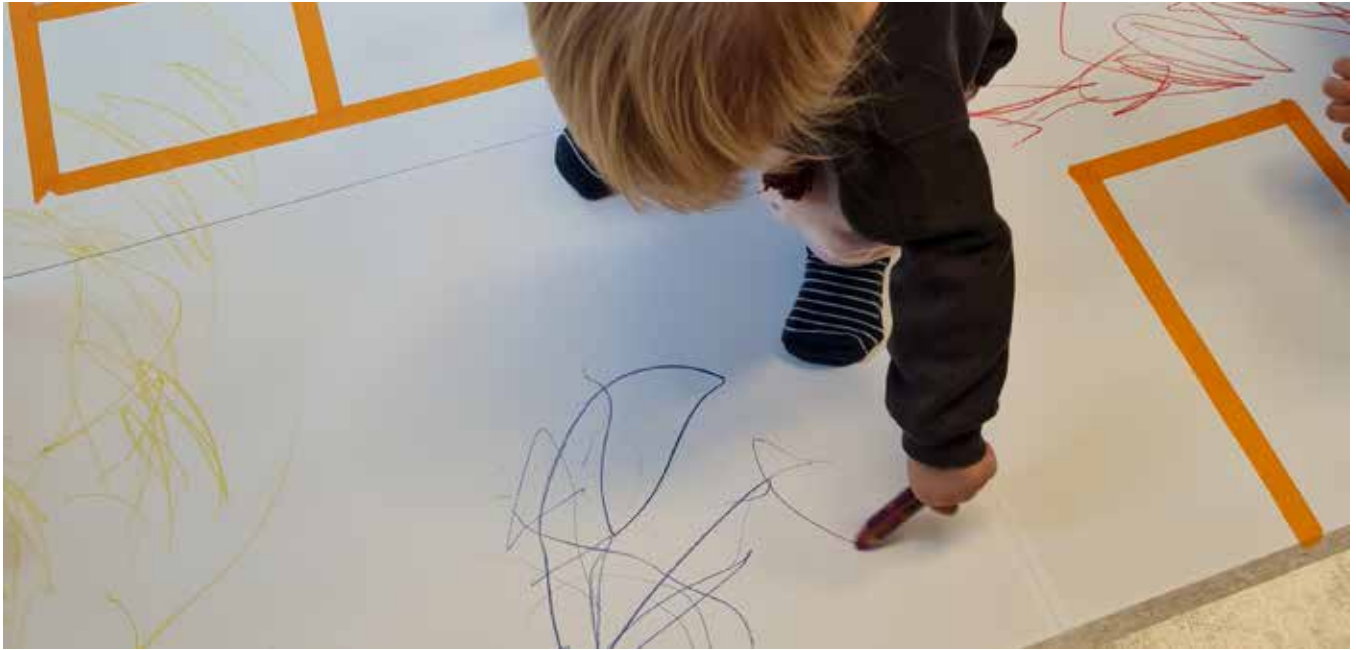
at hver enkelt kan medvirke og føle ansvar i et felles pedagogisk prosjekt. Gruppemøter er derfor en fin arena for disse prosessene.

Barn og foresatte er også en viktig del av vårt vurderingsarbeid. Både gjennom det personalet plukker opp gjennom uformelle og formelle observasjoner, gjennom direkte spørsmål og barnesamtaler skal barna bidra inn i vurderingsprosessene. Foresatte er viktige partnere i vurderingsarbeidet, spesielt i forhold til samarbeidet mellom barnehage og hjem, og deres følelse av mulighet for medvirkning. Vi skal vektlegge foresattes syn i vår planlegging og arbeid i barnehagen. Vi gjennomfører også vurderinger av hele virksomheten, hverdagsaktiviteter, barnegruppa, enkeltbarn og personal- og foreldresamarbeid. Vi skriver hel- og halvårsvurderinger og gjennomfører foreldreundersøkelser. (Gunnestad, 2007).

PEDAGOGISK DOKUMENTASJON

«En måte å gripe an kvalitetsarbeidet i barnehagen på er gjennom dokumentasjon, som i pedagogisk sammenheng

betyr å synliggjøre noe med det for øye å kunne dele det med andre (Klausen, 2001, i Gunnestad, 2007, s.165). Det er mange måter å dokumentere på, men en metode som er mye brukt, er å henge opp bilder. Bildene som blir hengt opp viser hva som har skjedd i en prosess, på en tur, eller i en lek, og skal brukes som en støtte for samtale. Gunnestad skriver at; «pedagogisk dokumentasjon innebærer at dokumentasjonen blir brukt til refleksjon over en handling eller et forløp». Bilder er blant annet en god støtte for å huske, og en hjelp når barna skal fortelle hva som har skjedd til mamma og pappa. Det å bygge videre på den pedagogiske dokumentasjonen ved å f.eks. gjenta handlingen eller forløpet og henge opp nye bilder, eller ved å skrive opp sitater barna kommer med, kan være til stor motivasjon. Man får lyst til å jobbe videre og man blir inspirert til å gjøre ting bedre eller mer spennende neste gang. Foreldre kan også få ideer som vi kan bygge videre på, og blir på den måten medvirkere i prosessen.

OVERGANG HJEM-BARNEHAGE

En god start er viktig for at barnehagen skal bli et positivt tilskudd i et barns liv. Foreldre representerer trygghet for barnet, og foreldre har en viktig rolle i å overføre trygghet i overgang fra hjem til barnehage. Ved at barn og foreldre gradvis blir kjent med barnehagen, vil det være med på å danne grunnlag for en trygg og god overgang fra hjem til barnehage. Vi arbeider kontinuerlig med å sikre at overgang fra hjem til barnehage foregår på en god og trygg måte. På bakgrunn av nyere forskning om tilknytningsteori og oppstart i barnehage, har vi utarbeidet rutiner for nye barn i barnehagen. Et barns tilknytning til foreldrene danner den viktigste rammen rundt barnets tidlige utvikling. Når et barn begynner barnehagen, kan det være første gang foreldrene overlater en del av omsorgen og ansvaret til andre. Noen foreldre synes dette kan være vanskelig, men det er viktig å vise barnet at det er greit å være i barnehagen. Barn spiller ofte foreldres følelser. Noen barn synes det er helt greit at mamma eller pappa går, mens noen barn gråter. Det er viktig og ikke sammenlikne barna. Alle er forskjellige. Noen bruker kort tid på å bli trygge, mens andre bruker lengre tid. Det er viktig at foreldre og ansatte i barnehagen samarbeider godt og nært for å sikre en best mulig oppstart. En trygg tilknytning og gode relasjoner er med på å danne grunnlaget for barnets trivsel, videreutvikling, danning og læring.

MÅL

- Barnehagen samarbeider med foreldre om å legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen.
- Barnehagen tilpasser rutiner og organiserer arbeidet, slik at barn og foreldre sammen kan bli kjent med barnehagen i god tid før første barnehagedag.
- Barnehagen har forutsigbare rutiner og rammer fra første dag barnet kommer til barnehagen. Dette for å trygge barnet slik at det blir åpent for lek, medvirkning og læring.

RUTINER FOR TILVENNINGSPERIODEN

1. Foreldre blir kontaktet av barnehagen så snart de har takket ja til plassen.
2. Foreldremøte uten barn: Møtet er en arena hvor foreldre blir presentert for barnehagens profil og hva barnehagen vektlegger i arbeidet med overgang, og samarbeid fra hjem til barnehage. Daglig leder sender en invitasjon til møtet som skal inneholde tid, sted, agenda, og hvem som deltar fra barnehagen.

3. Gruppebesøk er barnets første møte med barnehagen. På gruppebesøk har foreldrene en viktig rolle i å støtte barnets tidlige utforskning. Ved å tilby gruppebesøk før oppstart, vil både barn og foreldre få tid til å gjøre seg kjent i barnehagen uten at barnets trygghet blir utfordret. Barnet får bilde av de ansatte/menneskene de vil møte i barnehagen ved oppstart. På denne måten ønsker vi at bildet tas i bruk i tiden fram mot barnehagestart slik at det blir kjente ansikter å møte igjen til høsten.

MÅLENE MED GRUPPEBESØK:

- Skape en tidlig møteplass for barn og foreldre
- Foreldrene sikrer barnets opplevelse av trygghet
- Legge grunnlag for videre samarbeid og samhold i foreldregruppa

Eksempel på planlegging og gjennomføring av gruppebesøk:

Varighet: Ca. 1 time per gang

Hvem: Pedagogisk leder

Sted: Rommet som barnet skal bruke i høstens oppstart

Pedagogiske ledere har sammen planlagt innhold for gruppebesøk av nye barn og foreldre. Når alle har kommet kan man samle foreldre og barn på gulvet til en samling. Pedagogisk leder ønsker velkommen og lar alle presentere seg for hverandre. Samlingen kan være kort, eller litt lengre, avhengig av barnas respons. Faglig fokus på musikk, sang, regler og lek anbefales, det er viktig at gruppen møter noe av det samme innholdet i samlingene i alle besøkene. Foreldre kan involveres ved å bidra med en sang eller lignende som er viktig for sitt barn. Å være sammen i en mindre gruppe hvor barn selv kan utforske barnehagens rom, sanse stemningen og barnehagens lukter er like viktig som samlingen på gruppebesøkene. Etter samlingen er det fint å bare kunne være sammen i miljøet. Barnet kan lettere gjøre seg kjent med omgivelsene når foreldrene er til stede, og støtter denne utforskningen. Foreldre har ofte spørsmål om barnehagen, som i besøket kan besvares av pedagogisk leder eller styrer. Dette kan gi foreldre større forståelse, trygghet og innblikk i hvordan det er å være barn i barnehagen.

4. I uke 26 skal pedagogiske ledere sende ut velkomstbrev til alle nye barn på sin gruppe. Vi anbefaler at det settes av en uke til tilvenning i barnehagen, og at bare en av foreldrene er med hver dag. Vi vil ha en foreldreaktiv tilvenning, og med dette mener vi at foreldrene er med hele tiden og leker, tar stellet, legger i vogna og er der når barnet våkner. Tilknytningspersoner: Vi deler gruppa i to: En pedagog, og en fagarbeider/assistent pr. oppstartsguppe. Med to trygghetspersoner blir det mindre sårbart ved eventuelt sykdom og annet fravær

blant de voksne. Forutsetningen for trivsel er at barnet får en trygg havn å gå til, en sekundær tilknytning i sitt nye liv som barnehagebarn. Tilknytning og trygghet er viktig for alle barn i barnehagen, men jo yngre et barn er desto mer avhengig er det av å bli møtt og forstått av en voksen, som det kjenner seg knyttet til. For de aller fleste barn er foreldrene de primære tilknytningspersonene, det er mamma og pappa som representerer barnets viktigste havn og base. Når foreldrene har gått ut av barnehagen, vil de yngste barna lett kjenne seg urolige, og den som da kan hjelpe barnet best med uroen og savnet, er den sekundære tilknytningspersonen. Kvalitet i barnehager er for de minste barna ensbetydende med anledning til å danne en, eller helst flere sekundære tilknytninger slik at stress reduseres og trygghet etableres.

LAMPETAFOREN: Når forelderens som leverer trekker ut kontakten ved å dra på jobb, setter du som er barnets tilknytningsperson kontakten i, slik at lampen fortsetter å lyse. Men det kan ta tid å skape tilknytning og kontakt, tid før barnet er klar til å la seg lade av de voksne i barnehagen. (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013). Ytterligere god hjelp i tilknytningsprosessen er bruk av overgangsobjekter, som bilder og gjenstander hjemmefra. Og tilsvarende bilder fra barnehagen som barna kan ha hjemme. Evaluering viser at barna bruker overgangsobjektene aktivt. Vår tilgjengelighet kan være avgjørende for om barna bruker oss til trøst, eller ikke. Det er viktig å være klar over at barn lett merker om vi synes det er greit å trøste dem eller ikke. Når et barn gråter, er det viktig å være der for barnet. Først vise at vi forstår og har medfølelse for barnet, deretter støtte troen på at det kommer til å gå bra. (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013).

Som tilknytningsperson skal du:

- Ha stor innlevelse og empati for barnet.
- Ta barnet på alvor, når barnet trenger trøst. Barn gråter ikke bare for å være vanskelige, men fordi de føler seg utrygge i situasjonen; trøst og sørg for nærkontakt med barnet.
- Ta foreldre på alvor, hvis de viser at de er utrygge. Er foreldre utrygge smitter det over på barnet.
- Ha fokus på barnet og tolke dets signaler.

DAG 1

Første dag i barnehagen varer 2-3 timer

Vi er inne og leker, har samling, spiser, steller. Foreldrene er tilstede hele tiden. Vi gir foreldrene samtalepunkter og ulike skjemaer.

DAG 2

Andre dag i barnehagen, kl. 9.00 – 14.00. Det samme som dag 1, men denne dagen kan barnet prøve å sove i

barnehagen.

Når barnet våkner er det tid for å gå hjem.

DAG 3

Vi utvider dagen litt, kl. 9.00 – 15.00 slik at barnet får med seg fruktmåltid. Vi prøver også å ta med barna en tur ut på formiddagen.

DAG 4

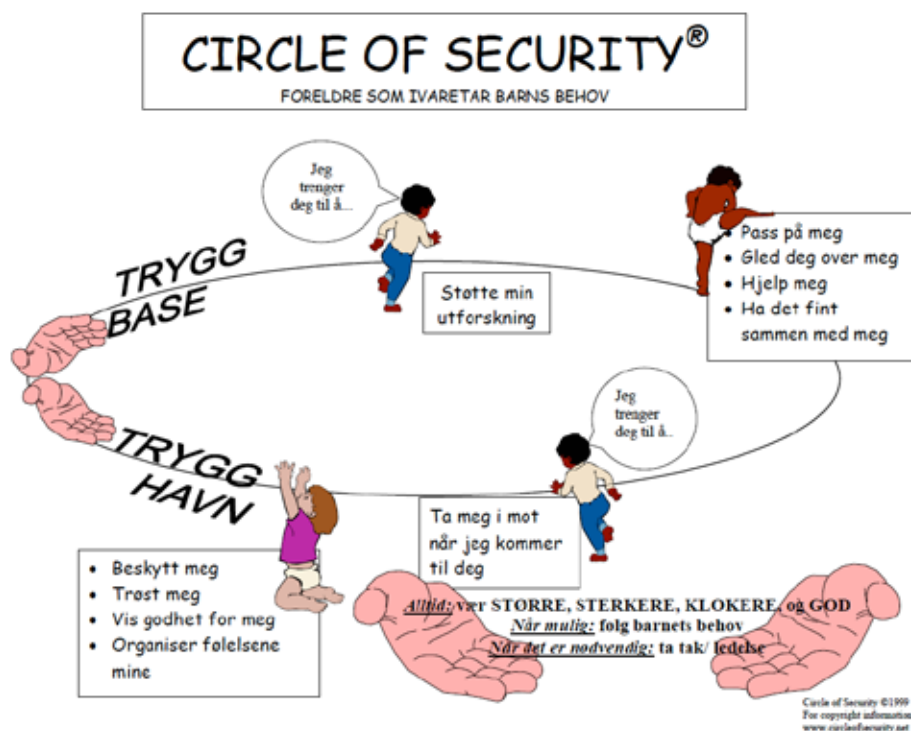
Her begynner foreldrene å trekke seg litt unna og lar barna prøve seg litt alene. Barnehagens personal overtar stell og legging av barnet, med bistand fra foreldrene. Hvor mye personalet overtar, og hvor lenge avtales med pedagogisk leder. Dette er individuelt og etter barnets behov.

DAG 5

Samme som dag 4.

DAG 6 – 10

Barna får korte dager alene i barnehagen. Vi anbefaler 5 – 6 timer om dagen.

LITTERATURLISTE

- Alfheim, I., & Fodstad, C.D. (2014). Skal vi leke en bok? Språktilegnelse gjennom bildebøker. Oslo: Universitetsforlaget.
- Brandztæg, I., Torsteinson, S. & Øiestad, G. (2013). Se barnet innenfra. Oslo: Kommuneforlaget.
- Drugli, M.B. (2012). Liten i barnehagen. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Dang, A. (2019). «La barnet sove i barnehagen!». Hentet fra: <http://www.barnehage.no/kronikk/la-barnet-sove-i-barnehagen/133732>
- Fougner, J. (1995). Gud i barnehagen. Oslo: Tano Aschehoug.
- Gjæver, K. (2014). Inkluderende språkfelleskap i barnehagen. Bergen: Fagbokforlaget.
- Gjems, L., & Løkken, G. (2011). Barns læring om språk og gjennom språk: samtaler i barnehagen. Oslo: Cappelen Damm akademisk AS.
- Gunnestad, A. (2007). Didaktikk for førskolelærere – en innføring. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Høigård, A. (2013). Barns språkutvikling: muntlig og skriftlig (3. utgave). Oslo: Universitetsforlaget.
- Jacobsen, S.E. (2014). Sang og musikk – kan bidra til bedre språkutvikling. Hentet fra: <https://www.vetuva.udir.no/index.php/artikler-2014/sang-og-musikk-kan-bidra-til-bedre-sprakutvikling>
- Jespersen, M. & Nykvist, R. (2018). Hba skal vi være sammen om i tilvenningsperioden? Barnehagefolk, 2018 (hefte nr. 2), s. 85-87.
- Kibsgaard, H. (2014). Norsk som andrespråk. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2005). Lov om barnehager. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver. Hentet fra: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/>
- Langholm, G. (2017). Forskerfrøboka (2. utg.). Fagbokforlaget
- Lent. (2013). Appreciative Inquiry. Hentet fra: <http://www.lent.no>
- Osnes, H., Skaug, H.N. & Kaarby, K.M.E. (2010). Kropp, bevegelse og helse i barnehagen. Oslo: Universitetsforlaget.
- Sandseter, E. B. H., Hagen, T. L., & Moser, T. (2018). Kroppslighet i barnehagen: pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse (3. utg.). Gyldendal.
- Størksen, I. (2018). Livsmestring og livsglede i barnehagen. 1.utg. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Thorbergesen, E. (2012). Barnehagens uterom. Oslo: Pedagogisk forum.
- Utdanningsdirektoratet. (2017). Språk i barnehagen – mye mer enn bare prat. Hentet fra: <http://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/sprak-i-barnehagen--mye-merenn-bare-prat/>
- V. Bugge-Hansen, B. Hauger, E. Paulsen (2017) Smart Oppvekst Metodehefte. Re kommune: Kompendium til deltagere på nasjonalt trenerkurs SMART- oppvekst.
- Winje, G. (2010). Høytidsmarkering i barnehagen. Oslo: Høyskoleforlaget.
- Åberg, A., Taguchi, L.H. & Manger, A. (2006). Lyttende pedagogikk: etikk og demokrati i pedagogisk arbeid. Oslo: Universitetsforlaget.

KONTAKTINFORMASJON

SPEIDERNE

TLF: 919 02 574

MAIL:

JANNE@RAMNESPRIVATEBARNEHAGE.NO

ISALIN@RAMNESPRIVATEBARNEHAGE.NO

GJØGLERNE

TLF: 919 02 572

MAIL:

ANETTE@RAMNESPRIVATEBARNEHAGE.NO

JANNE-LINN@RAMNESPRIVATEBARNEHAGE.NO

BAGLERNE

TLF: 919 02 571

MAIL:

MARIES@RAMNESPRIVATEBARNEHAGE.NO

MARIE@RAMNESPRIVATEBARNEHAGE.NO

RIDDERNE

TLF: 919 02 573

MAIL:

GRO@RAMNESPRIVATEBARNEHAGE.NO

HENNING@RAMNESPRIVATEBARNEHAGE.NO

SAMARBEIDSUTVALGET VED RAMNES PRIVATE BARNEHAGE A/S
HAR FASTSATT ÅRSPLAN FOR BARNEHAGEÅRET 2023/2024

TØNSBERG, JUNI 2023

DAGLIG LEDER

FOR SAMARBEIDSUTVALGET

KJEKT Å HA I BARNEHAGEN (ALT MÅ NAVNES)

- Vannflaske
- Bleier/badebleie
- To skift med klær
- Gode sko, som passer (det viktigste at vi kommer oss frem, ikke hvordan vi ser ut)
- Regntøy (med strikk til å ha under støvelen)
- Regnvotter
- Støvler (Cherrox når det er kaldt og vått)
- Tursekk

Vinter/høst

- Dress (vinter og høst) (med strikk til å ha under støvelen)
- Vintersko
- Ull/fleece-tøy
- Lue, hals, votter

Vogn

- Vognpose
- Myggnetting, regntrekk og seler
- Bamse, smokk